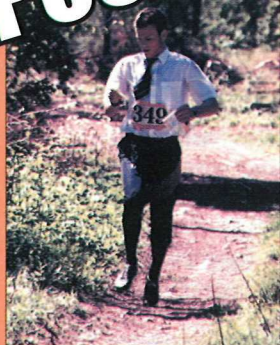

Triiploeruja

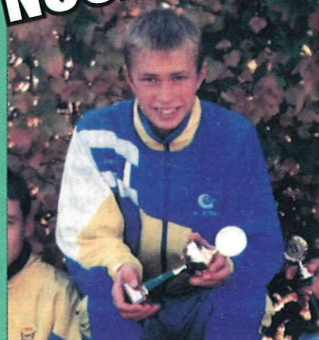
Nr. 8/53

DETSEMBER 2000

POSTER

NOORENDIK

Uus rubriik!!

Ruth Vaheer

EUROOPA MEISTER
LASKE-ORIENTEERUMISES

Eesti orienteerumise tähtsündmused aastal 2000

O - aasta tähtsündmused 2000

Jaanuar

Ander Ojandu sai MK 1.etapil Soomes 5. koha ja MK 4. etapil Austrias 4. koha!

Veebruar

Eesti Vabariigi sünnipäeval, 24. veebruaril toimunud Eesti Vabariigi Presidendi vastuvõtul käisid orienteerujatest (või endistest orienteerujatest) riigikogulased **Meelis Atonen** ja **Kalev Kukkk**, Eesti Ekspressi peatoimetaja **Aavo Kokk**, Balti geograafiaolümpiaadi võitja **Tõnis Erm** ning esimesel Eesti MVtel kaks hõbedat võitnud keelmees **Eduard Lepik**.

EMVd jäid Savernas lumepuudusel ära. Varuplatsil Haanjas peeti lühirada ja teade. Võitjad: **Maret Vaher** ja **Ander Ojandu**, teates **OK Põlva Kobras** (D21) ja **OK Võru** (H21).

Suusa-O JMM peeti Tšehhis: Neidude teatesõidus tuli Eestile 6.koht (**Tuuli Mäeots**, **Signe Parm**, **Anni Raudsepp**). Individuaalselt sai **Tarmo Tomson** 12. ja 13.koha.

Märts

Suusa-O MM toimus Venemaal Krasnojarskis: Eesti koondise parimaks tulemuseks jäi **Ander Ojandu** 18. koht lühirajal ja Eesti meeskonna 8. koht teatesõidus (**Ander Ojandu**, **Margus Hallik**, **Vallo Vaher**, **Raul Kudre**)

Aprill

Kalev Külaase tunnistas JWOC 2003 logo konkursi võitjaks, toimus JWOC 2003 korralduskomitee esimene koosolek.

Eestist osales 3 võistkonda poisie Rahvusvahelise Koolispordiliidu MM-il Iisraelis. Võistkondlikult sai Eesti koondvõistkond nooremas vanuserühmas

Ander Ojandu - talvistel MK-del üllataja
Foto: Harry Veide

(**Sander Vaher**, **Riho Taba** ja **Mihkel Järveoja**) 3. koha. Individuaalselt saadi 2 esimest (**Markus Puusepp**, **Ats Uiboupin**) ja 2 kolmandat kohta (**Riho Taba**, **Taivo Timmusk**).

Jüriööjooks peeti Rakvere Vallimäel ja selle võitis 8. aastat järjest **OK Ilvese** võistkond.

Külli Kaljus sai Hamburgi maratonil naiste arvestuses 7. koha ajaga 2.37.30.

Mai

EMV öisel tavarajal Palmses tulid meistriteks **Ruth Vaher** ja **Rene Ottesson**. Algas Sportnet-EOLi karikasari noortele. Balti matš peeti Aluksnes. D21 võitja: **Elo Saue**, D16 võitja **Eveli Saue**, H20 pronks **Tarmo Siimsaare**.

Juuni

Kalev Kukkk (TAOK) nimetati Eesti Panga presidendi kandidaadiks.

EMV lühiraja Valgesool võitsid **Elo Saue** ja **Tarvo Avaste**.

EMV põhiklasside teatejooksudes võitsid **OK Saue Tammed** (D21) ja **OK Lehola** (H21).

Venla teatejooksu võidu sai Soome klubi **Liedon Parma**, mille koosseisus jooksis viimast vahetust **Külli Kaljus**.

Noorte EM peeti Svetlogorskis, sprindirajal sai **Eveli Saue** 3. koha.

Kultuurkapital toetas **Orienteeruja** väljaandmist 5000 krooniga.

Juuli

EM peeti Ukrainas Truskavetsis koos MK etappidega. Naiste tavarajalt toodi Eestisse 6. koht -**Maret Vaher**.

Juunioride MM-il Tšehhis oli meie parimana **Eveli Saue** lühirajal 14.

Soomes Lahtis peetud MK etapil sai **Külli Kaljus** 13. ja 15. koha.

August

Piirivalveameti tunnistas kapral **Imbi Savi** parimaks piirivalvuriks.

EMV tavarajal Ootsipalus võitsid **Maret Vaher** ja **Erik Aibast**.

Noorte Jukolal sai **OK Põlva Kobrase** võistkond Eesti parimana 11. koha.

Sõjaväelaste MM-il Norras osales Eestist 4 naiskodukaitsjat ja 3 meeskaitseliitlast. Eesti naiskond (**Kirti Rebane**, **Edith Madalik**, **Maret Vaher**, **Ruth Vaher**) sai võistkondlikult 3. koha. Individuaalvõistluste kokkuvõttes oli **Maret Vaher** 6. ja **Kirti Rebane** 8.

September

Külli Kaljus (EMV lühirajal 2000)

Foto: Harry Veide

EMV pikal rajal Võistes võitsid **Kirti Rebane** ja **Alar Abram**.

Oktoober

Laskeorienteerumise Euroopa meistriks Kirikumäel tuli naiste arvestuses **Ruth Vaher**.

Naiste teate-laskeorienteerumise EM-kuld jäeti samuti Eestisse – **Ruth Vaherile** assisteeris vääriliselt **Kirti Rebane**.

Suunto Gamesil Karksi-Nuias oli rekordarv osavõtjaid (kokku 827 registreerunut), samas peeti noorte Sportnet-EOLi karikasarja tuline finaali.

Pirital korraldati IOFi inspektorite seminar, sellest võttis osa ka 10 eestlast.

November

EOLi Üldkogu hääletas uue elektroonilise märkesüsteemi – **SPORTident** kasutuselevõtu poolt alates 2001. aasta kevadest.

Aasta tegijateks valiti **Vello Viirsalu** ja **Olavi Kärner** raamatu "Eesti orienteerumiskoondise 40 aastat" koostamise eest.

2000. aasta Edetabeli võitsid **Maret Vaher** ja **Erik Aibast**.

2000. aasta parimateks suusaorienteerujateks valiti **Anni Raudsepp** ja **Ander Ojandu**.

2000. aasta parimateks orienteerujateks valiti **Maret Vaher** ja **Erik Aibast**.

Eesti teateorienteerumise liiga (ETOLi) võitsid meestest **SK Saue Tammed** ja naistest **OK Põlva Kobras**.

ETOLi individuaalarvestuses olid parimad **Erik Aibast** meestest ning **Ruth** ja **Maret Vaher** naistest.

Klubide Karika Teateorienteerumises võitis **OK Põlva Kobras** 1169 punktiga.

Järgnesid **OK Orvand** 773, **SK Saue Tammed** 715, **OK Võru** 652, **OK Ilves** 620 ja **OK Lehola** 541 punktiga.

Detsember

Orienteeruja ilmub esimest korda ajakirjana. ■

Eesti Orienteerumisliidu
perioodiline väljaanne
Ilmub 1994. aastast

Väljaandja:
EESTI ORIENTEERUMISLIIT
Regati 1, 11911 Tallinn
A/a: 221002100295, Hansapank
Tel./Faks: 06 398 681
e-mail: eol@spin.ee

Peatoimetaja: Maret Väher
Käreda tee 16, 88301 AUDRU
Tel. 044 64 111 (k), 044 42 571 (t)
e-mail: maret@uninet.ee, maretvaher@hotmail.ee

Väliskaante kujundus: Kalev Külaase
e-mail: calew@hotmail.ee

Esikaane foto: Henry Mang
Tulemuste küljendamine: Vallo Varjo
e-mail: vallo.varjo@gaas.ee

Kolleegium: Sixten Sild, Rasmus Ruuda,
Anu Möistlik

Tellimused: Tellimusi 2001. aastaks võetakse vastu kuni 31. jaanuarini 2001. Tellida saab EOLi kontori, toimetuse ja kõigi Eesti Posti postkontorite kaudu üle kogu riigi. Orienteeruja aastatellimus (8 numbrit) maksab EOLi kontori või toimetuse kaudu tellides 100 kr, Eesti Posti asutustes tellides 120 kr.

Järgmise numbri kaastööde viimane tähtaeg:
1. veebruar 2001

Palju õnne!

29. detsember 1949	Riina Mihjan,
03. jaanuar 1945	Tõnu Gescheimer
07. jaanuar 1965	Inno Ling
09. jaanuar 1942	Milvi Kivistik
11. jaanuar 1962	Sarmite Sild
11. jaanuar 1976	Ander Ojandu
12. jaanuar 1976	Kaidi Bone
12. jaanuar 1973	Maret Väher
14. jaanuar 1960	Maido Kaljur
20. jaanuar 1961	Martti Parve
21. jaanuar 1960	Tiit Tiitroja
22. jaanuar 1973	Küllil Kaljus
22. jaanuar 1942	Olavi Kärner
30. veebruar 1940	Kalju Tilk
10. veebruar 1964	Toomas Teekel
17. veebruar 1935	Anto Raukas

PRESIDENT

Vaikne hooaeg enne tormi

Orienteerumisaastast kokkuvõtete tegemisel meenutatakse eelkõige tippspordiga seonduvat. Mul oli õnne näha meie orienteerujate selle hooaja suuremaid kordaminekuid. Emotsionaalsest ja ka spordipoliitilisest küljest oli Külli Kaljuse võit Venla teatejooksu viimase vahetuse lõpumeetritel Eesti orienteerumise tänavune tipp hetk. Sellised hetked jätvavad tuhandete pealtvaatajate ja telerivaatajast tavalise soomlasest spordisõbra meelde Eesti kui orienteerumismaa. Kui Külli oli meie tänavune esikaanetüdruk, siis Maret Väher tegi korralikud tulemused tiitlivõistlustel. Euroopa MV 6. koht ja ülekaalukas Eesti meistritiitel tagasid ka edetabelivõidu. Seda, et õrnem sugu tänavu tegelikult tugevam pool oli, kinnitas jaanilaupäeva õhtul Venemaal Euroopa noorte meistrivõistlustel sprindi 3. kohaga Eveli Saue.

Meestel jäi vastu panna Ander Ojandu kaks väga korralikku - 4. ja 5. koht MK-etappidelt suusaorienteerumises. Suvel on tase aga väga kõrgeks aetud ja meil ei ole täna meest, kes maailma tipule lähedale küüniks. Siiski jätab tulevik meile lootusi. Orienteerumine liigub lähemate distantside suunas, mis kindlasti tihendab tulemusi. Samal ajal lubavad uued alad enam võimalusi nii vanadele kui noortele. Aga ka uutele riikidele. Ja rahvusvaheline konkurents muutub järjest tihedamaks. Nii elus kui spordis kehtib paraku reegel, et oma koha säilitamiseks tuleb järjest rohkem tööd teha. See, et me täna oleme maailmas 12 parema orienteerumismaa hulgas, on tore, kuid selle positsiooni säilitamine nõuab meilt kõrgelt järjest suuremat pühendumist.

Meie igaaastasel kokkuvõtete tegemisel, mis seekord toimus Jõulumäel, oli mul hea meel näha nii palju asjast huvitatuid, erinevate põlvkondade esindajaid. Jõulumäe on ideaalne koht üldkogu jaoks, kui seal vaid suurem saal oleks. Siiski said umbes ruumis, õlg-õla kõrval tehtud ajaloolised otsused. Erakordne esinduslikkus - 33 klubi 39-st - kinnitas oma toetust elektroonilise märkesüsteemi Sportident

kasutuselevõtule alates 2001 aasta aprillikuust.

Sportident'i kasutuselevõtt ja Tampere toimuvad MM-võistlused on EOLi järgmise aasta märksõnad. Mõlemad need puudutavad kõiki orienteerujaid. Sportident'i koha pealt mu hing ei valuta. Kindlasti ei tule uue süsteemi kasutuselevõtt kergelt ja teeme sealjuures ka vigu. Kuid tean, et meie hulgas on palju nutikaid mehi-naisi, kes teevad selle süsteemi endale selgeks. Arvestades eestlaste vastuvõtlikkust uutele asjadele, usun et aasta pärast on elektrooniline märkimine ka orienteerumiseljätkäpäevakutel.

MM-võistlustega on seotud teatud ebakindlus. Nimelt MM-võistlustelt Tampere toimub 11 tundi televisiooni otseülekandeid. Meil on võimalus saada orienteerumine otseselt Eesti televisiooni ekraanile. Kas me seda soovime? See küsimus vaevab mind juba aastaid. Paarsada tuhat krooni sponsorite raha selle idee elluviimiseks oleks taskuraha kui keegi Eesti orienteerujatest tuleks vähemalt 6 parema hulka. Tean, et Tampere MM-võistlust on paljud meie orienteerujad võtnud väga tõsiselt. Erik Aibast läks Tamperele õppima. Paljud meie hulgas on erinevates Soome klubides võistelnud. Kas vormime selle ka tulemuseks?

**Head treeninglusti ja kannatust neile, kelle peale loodame!
Rahulikke jõule ja head uut aastat kõigile orienteerujatele!**

LEHO HALDNA
EOLi president

Laskeorienteerumine -kellele ja milleks?

Sixten Sild

Kindlasti olid ja on praegugi paljud "Orienteeruja" lugejad hämmingus ja segaduses, kui loevad Eestis toimunud Euroopa Meistrivõistlustest laskeorienteerumises. Mis asi see õieti on ja kes seda harrastavad?

Ala on meie lehes varemgi tutvustatud ja enne Kirikumäel toimunud võistlust ilmus samuti sellest informeeriv nupuke. Lühidalt öeldes koosneb laskeorienteerumise individuaalvõistlus järjestikku sooritavatest laskmisest, märkeorienteerumisest ja suundorienteerumisest.

Teatelaskeorienteerumises teeb iga etapp läbi järgmised alad – laskmine-suundorienteerumine-laskmine. Nii et üsna sarnane laskejooksuga. Inglise keeles nimetataksegi ala "biathlon-orienteeering". Suurima harrastajate arvuga maal, Rootsis, nimetatakse seda ala "fälttävlan", mida võiks tõlkida kui "välivõistlus". Seda ja sellesarnaseid orienteerumiskustel baseeruvaid võistlusalasid harrastatakse Skandinaaviamaaes teisigi. Peamiselt militaarstruktuurides. Aga just laskeorienteerumine on erinevatest sõjalis-rakenduslikest aladest leidnud enim vastukaja ja huvi ka tsiviilelanikkonna seas. Harrastajad tulevad orienteerujate seast, kes omavad tihedaid suhteid sõjaväeliste ja poolsõjaväeliste organisatsioonidega, on jahihuvilised või muidu laskehuvilised. Üks osa vähemstabiilseid laskeorienteerumise harrastajaid on lihtsalt vaheldust ja põnevust otsivad "suunavõtjad". Ja põnevust ning vaheldust tavaorienteerumisele pakub see ala kahtlemata. Allakirjutanu julgeb seda väita ka oma kogemustest lähtudes.

Väitsin ühes hiljutises "Orienteeruja" numbris, et Eestis on varem toimunud vaid kaks laskeorienteerumise võistlust, mille eesmärgiks oli ala tutvustamine – mõlemad üheksakümnendatel aastatel

Männikul Saku OK korraldusel ja Rootsi laskeorienteerumise föderatsiooni initsiatiivil. Selle peale tuli aga täpsustavaid märkusi vanematelt tegijatelt, kes väitsid, et mitmesugustes vormides orienteerumise ja laskmise hübriidvõistlusi on korraldatud juba "hallidel aegadel". Loodetavasti saab "Orienteeruja" lugeja kunagi lugeda ka ajaloolisi meenutusi nendest üritustest.

Varasematel aegadel korraldati selliseid võistlusi vahelapana tavapärasele orienteeru-

Tarmo Tomson, oli üks kolmest võistlejast, kes märkeorienteerumises pääses trahvita.

Foto: Harry

Veide

misele, puudus eesmärk ja vajadus sellise asja põlistamiseks.

Skandinaaviamaaes on aga olemas alaföderatsioonid, omavahel lävitakse tihedalt kalenderplaanide kooskõlastamiseks ja külastatakse usinalt üksteise võistlusi.

Kirikumäel toimunud Euroopa Meistrivõistlustest võtsid osa Soome, Rootsi, Norra, Taani, Läti ja Eesti koondised. Kokku oli võistlustes 43 meest ja 14 naist. Vaatamata külaliste jaoks harjumatuult raske joostavusega maastikule kohanesid nad kiirelt ja meeste seas ei õnnestunud koduseinte toetuse nautijatel paremate kohtade jagamisele sekkuda. Samas võib meie ühtlase esinemisega – 4 eestlast kohtadel 10.-16. vägagi rahule jääda. Parim neist, **Tarmo Tomson**, oli üks

kolmest võistlejast, kes märkeorienteerumises pääses trahvita. Laskmine oli loomulikult see element, kus meie asjaarmastajatele "vesi peale tõmmati". Meie parimal, tugeva biatlonistaustaga **Martti Parvel** tabas 20-st lasust 13, võistluste parimal, hõbedale tulnud **Clas Wickbomil** Rootsist aga 20-st 19! Iga möödalk tähendas kahte trahviminutit.

Mehiselt saadi trahvi (1 min iga möödatorgatud mm eest) ka märkeorienteerumises. Siingi oli eestlastele probleemiks har-

Baltimaade esindaja **Zanda Abzalone** Lätist ja rõõmustav oli Eesti ja Läti naiste üleolek märksa kogenumatest skandinaavlannadest ka teatevõistluses. Ruthi toetas selles vääri- lise **Kirti Rebane**, kes üleöö parandas märgatavalt oma laskmisoskust – esimese päeva 1 tabamus 20-st (tabavus 5%) tõusis teates 3-le tabamusele 16-st (19%)!

Meeste teates kestis baltlaste südi vastupanu ülemvõimule esimese vahetuse lõpuni, mille võitis lätlane **Juris Kokins**, kel samuti "eelmisest elust" korralik laskesuusatamiskogemus. Esimesena metsast tagasi laske- tiiru jõudnud Martti Parve pidi enne finišeerumist siiski trahviringi jalge alla võtma ning jäi selle võrra võitjast maha. Teises vahetuses läks aga Skandinaavia rong kindlalt oma teed ja baltlastele medalikohtade jagamisel sõnaõigust ei antud.

Selline oli pisteline ülevaade oktoobrikuisest nädalavahetusest Võrumaal, Kirikumäel, mis näitas selgelt, et orienteerumist saab edukalt kombineerida muude aladegagi kui suusatamine ja jalgrattasõit ning nad kõik on omamoodi toredad. Ilmselt on orienteerumine liiga vahva ala selleks, et mõni "igav olümpiaala" selle ära suudaks rikkuda.

Lõpetuseks tahan ürituse ühe peakorraldajana tänada teist peakorraldajat, **Heino Märksi** Kaitsejõudude Spordiklubist ja Eesti orienteerumises hästi tuntud taanlast **Kai Willadzeni**, kelle aktiivse osavõtuta korraldus- ja planeerimisprotsessis see meeleolukas üritus ei oleks toimunud. Kai on, muide, ka rahvusvahelise laskeorienteerumise föderatsiooni juhatuse liige ning kindlasti nõus soovijatele selle ala kohta lisainfot jagama.

Rohkesti digitaalseid fotosid ja videoklippe Kirikumäe võistlusest võib leida Internetiaadressil: http://www.lap.ttu.cc/ilmar/vid_eod.htm

jumatu ülesanne – 10-st KP-st 5 olid kuni 400 m kaugusel väljaspool rada ja nende asukoht tuli torgata maastiku vaatlemise abil ühest etteantud punktist (vt. ka lisatud märkeraja kaarti ajakirja tagakaanel). Nende eemal asuvate KP-de asukohta aitas leida sinna suunatud toru, mis oli suunatud täpselt punkti asukohale. Asukoha määramisel oli küll abiks ka selle legend. Kuid punktide 2, 3 ja 7 määramisel eksisid paljud ja kui juba valele objektile torgati, siis andis see tihtipeale kohe maksimaalsed 10 trahviminutit ühe KP kohta.

Naisteklassis ei pääsenud sellisest karistusest isegi võitja **Ruth Vaher**, kuid suur ülekaal orienteerumissoorituste kiiruses ja algaja kohta täiesti korralik lasketulemus (20-st 6) tagasid siiski kindla meistritiitli. Pronksi võttis rootslanna **Helena Westlingi** järel taas

Euroopa Meistrivõistlused laskeorienteerumises 6. - 7. oktoobril 2000 Kirikumäel

Hea veenmistöö + julge pealehakkamine +
oma oskuste realiseerimine + natuke õnne =

Euroopa meistritiitel

Ruth Vaher

Kaugem minevik, mis on seotud selle saavutusega, ulatub suve algusesse, kui Rene Otteson värbas uusi kaitseliitlasi. Pärast väga toredat seltskonda ja meeldivat õhkkonda, mis valitses Sõjaväelaste MM-il ei olnud võistkonna esindajal Rene Ottesonil vaja mind palju veenda, et võtaksin jälle osa sõjaväelis-sportlikust üritusest - laskeorienteerumises Euroopa meistrivõistlusest.

Laskeorienteerumise individuaalne võistlus koosneb kolmest alast - laskmine, märkejooks ja suundorienteerumine. Teatevõistlusel tuleb läbida lasketiir ning suundorienteerumise rada.

Orienteerumine on minu jaoks tuttav ala juba aastaid, aga laskmise algõpetuse sain sõna otseses mõttes kaheteistkümnendal tunnil. Kuiv treening toimus võistluseelisel öösel ja varahommikul sihtides Kirikumäe puhkebaasis toa seinale riputatud märklehte. Põhiline treening toimus proovilaskmise ajal. Enne võistlust oli igal võistkonnal võimalus kahe tunni jooksul tutvuda tiiruga ning seadistada oma relvi. Selline harjutusvõimalus päästis hävingust nii Eesti kui Läti võistkonnad. Ülejäänud näisid ala valdavalt.

Start: esimesse lamades laskmise tiiru jõudmiseks pidi läbima püssiga joostes ~500m. 10 lasku lamades asendis märklaudade suunas, krampikult-püüdlikult meeles pidades kiirkorras õpitut: võtta õige kehaasend, padrunid relva, püss korralikult fikseerida, sihikust paistvad ringid ühele joonele saada jne. Tegin ikkagi omamoodi ning enda täielikuks üllatuseks sain kolm märki

maha. Järgnes 500-meetrine jooksuring ning püstitiir, kus lisaks oma saamatusele pidin kuidagi end välja lülitama ka pealvaatajate kommentaaridest: *Kui nüüd ta õige laskeasendi ka võtaks, siis võib-olla tabaks mõne märgigi* - ja oh imet! ka selles tiirus sain kolm märki maha. Iga tabamata märgi eest anti kaks trahviminutit - seega potentsiaalset 40 minutit jäi alles vaid 28!

Edasiseks võis laskmisteooriad unustada ja keskenduda orienteerumisele. Püss püramiidi ja kompass taskust välja - ees ootas märkejooksurada. Kuna iga möödatorgatud millimeeter andis sellel alal ühe lisaminuti lõppajale juurde, siis pidi hoolas olema. Sellel alal oli kaks erinevust talvisest märkeorienteerumisest. Esiteks - punkti pidi ära torkama samas KP-s (talvel teatavasti antakse mõtlemisaega järgmise KP-ni), ja teiseks see, et lisaks jooksurajale jäävatele KP-dele olid rajal ka nn. torusse vaatamise punktid. KP-s oli toru, kuhu sisse vaadates nägi tähist - st toru sihtis maastikul olevat objekti koos tähisega ning selle tähise asukoha pidi võistleja kandma kaardile. Sixten Sild oli enne võistlust nõus kihla vedama, et keegi Eesti võistkonnast ei tule metsast ilma trahviminutiteta - kuid ta eksis. Kolm meest, teiste hulgas Tarmo Tomson pääsesid trahviminutiteta. Mul oli aga tõesti häbi, et rajameistrid Kai Willadsen ja Urmas Kannumäe suutsid mind ülekavaldada. Enamuse võistlejatele saidki komistuskiviks need "torupunktid". Punktid asusid küll lageda-

tel, kuid üsna kaugel vaatekohast ning seetõttu pidi väga hoolikalt maastikku kaardiga siduma, et mitte eksida KP-de asukoha määramisel.

Pärast märkeraja läbimist järgnes kohe suundorienteerumise rada. Alguses tundus see lõpliku vabanemisena, kuid peale mõne KP läbimist selgus, et kogu vaimujõud oli jäänud kahte esimesse alasse ja lõpuks oli

kõige raskem katsumus hoopis see, et suunarada suuremate vigadeta läbida.

Alles pärast seda, kui olin kulutanud kõigi ettenähtud alade läbimiseks aega tublisti üle pooleteise tunni, saabus lõpuks päästev finiš.

Kui korraldajad OK Võrust kõikide võistlejate ajad ja trahvid kokku löid, selgus, et olen Euroopa meister.

Enam rõõmu meistritiitlist tegi teadmine, et olin oma oskused suutnud realiseerida enda jaoks meeldivaks tulemuseks.

Järgmisel päeval oli kavas teatevõistlus. Kohe stardist viis

rada 500m jooksuringile ning seejärel lamadestiiru. Iga möödalasud märgi eest tuli joosta lisaks üks trahviring. Seejärel suundorienteerumise rada ning veelkord laskmisoskuste proovilepanek, sedapuhku püstitiirus. Möödalasud tähendasid jälle trahviringe. Kui individuaalpäeval võis laskmise unustada kohe pärast selle läbimist võistluse alguses, siis teatevõistlusel oli orienteerumise ajal üks mõttekanal kogu aeg kinni hirmumõtetes, et tiir tuleb läbida veel üks kord ning kes teab, kui palju trahviringe peab pärast seda jälle jooksma.

Naiste teatevõistluses oli kahe-etapiline. Meie võistkonnas jooksis esimest vahetust Kirti Rebane. Just tema täpsed lasud püstitiirus andsid mulle vajaliku edumaa põhikonkurentide rootslaste ning lätlaste ees ning viisid meid pjedestaali kõrgeimale astmele.

Oli igati meeldiv nädalavahetus. Lisaks edule metsas tegi selle nauditavaks väga hea võistluskorraldus, mõnus võistluskeskus ning - nagu tundub olevat sõjaväeliste üritustele tavaks, erakordselt mõnus seltskond. Ehk järgmisel aastal uuesti... Ainult laskmist peaks natuke rohkem harjutama. ■

"kui nüüd ta õige laskeasendi ka võtaks, siis võib-olla tabaks mõne märgigi"

Euroopa meister sihib märklauda püstitiirus.

Foto: Harry Veide

RST – Riho, Sander, Tõnis

Ruth Vaher

See lugu on jätkuks kunagi alustatud sarjale *Kes on kes Eesti orienteerumises*.

Loo pealkirja - tähestikust väljalõigatud täherida, võiks veelgi pikendada H16 võistlusklassi poiste nimedega: P- nagu Peeter Pihl ning T - nagu Tanel Taal, kuid nemad jäävad seepuhku ootama oma järjekorda.

Nüüd aga seekordse trio juurde:

R

Kolmest poisist kõige staažikam on **Riho Taba**. Riho jookseb OK Ilveses, juhendajaks Kaari Kivikas.

Orienteerumise juurde tõi ta ema. Riho rääkis, et esimest korda käis ta kaardi ja kompassiga metsas 6-aastaselt ning võistluseks oli Tartu neljapäevak. Esimene suurem võistlus, millest ta osa võttis, oli Rootsisis Närke-kvartetten. Siis oli ta oli 8-aastane ning jooksis esimest korda ilma nõõrita rada. Riho meenutab, et algus oli raske. Esimesel päeval 70. koht, kuid järgmisel päeval juba 6. ning viimasel päeval 4. aeg.

Riho on mitmekordne Eesti meister oma

vanuseklassis. Nii Sander kui Tõnis arvavad, et Riho nendest parem just 0-tehniliste oskuste poolest. Riho arvab, et tema headele orienteerumisoskustele ning stabiilsele esinemisele läbi hooaja on tugeva aluse pannud kevadised orienteerumislauagridd Rootsisis Almby IK-s. On üsna loogiline, et Rihole meeldivad rohkem skandinaaviapärased maastikud – hõre mets tiheda mikroreljefi, rohkete kaljude ja kividega. Riho treenib juba praegu kindla treeningplaani järgi – nädala alguses lühemad trennid ja päevakud, nädalavahetusel jookseb ta rohkem pikki otsi.

Riho on 2000. aasta edetabeli-

võitja oma vanuseklassis, lisaks kahekordne Eesti meister H16 klassis (tavarajal ja lühirajal). Sportneti karikasarjas tuli tal tunnustada Sanderi paremust, kuigi punkte kogusid mõlemad ühepalju. Riho kuulub kindlalt Eesti omavanuste koondisesse. Ehkki oli tal sellel aastal mitmeid huvitavaid võistlusreise, peab ta selle aasta eredaimaks mälestuseks O-ringeni võistlust Rootsisis, kus lakkamatult sadava vihma tõttu tuli kõikidel päevadel joosta pidevalt põlvini mudas.

Riho õpib Tartu Tamme Gümnaasiumis ning lisaks orienteerumisele meeldib talle osa võtta erinevate ainet

Sportnet- EOLi karikasarja H16 kolm paremat (Riho, Sander ja Tõnis) Foto: Maret Vaher

olümpiaadidest, kuid kindlat lemmikõppeainet Rihol ei ole. Spordialadest meeldib lisaks orienteerumisele talle ka suusatamine.

Riho selle aasta paremad saavutused:

EMV öised 3. koht
EMV lühirada 1.
EMV tavarada 1.
EMV pikk rada 4.
O-Ringen 4.
Koolinoorte MM 3. ja 6.
Ilves-3 2.
4-EST 2.
Balti MV 5.
Balti MV teates 2.
Suunto Games 3.

S

Sander Vaher jookseb OK Põlva Kobrase eest. Kuigi ta hakkas tegelema orienteerumisega õdede õhutusel, pole praegu tal siiski kindlat juhendajat.

Sanderile tuleb pika mõtlemise peale meelde, et esimese orienteerumiskogemuse sai ta 9-aastaselt, osaledes Põlva meistri-võistlustel. Ta pidi võistlema endast vanematega, kuna õiget võistlusklassi ei olnud. Võistlus toimus Hatiku järvede ümbruses. Sellel esimesel võistlusel tegi ta ka rekordi – ühte eriti äräpeidetud KP-d otsis ta 40

Pärnus. Sanderi kommentaar: *Jooksin esimest korda Eestis pargivõistlust, orienteerumise osa oli väga huvitav ja samas joosta oli kerge – kaasvõistlejad jäid kummalisel kombel maha. Ka auhind oli omapärane ja käretekitav.*

Kuna Sander on oma eakaaslastest parem jooksvõimete poolest, siis meeldivad talle rohkem lihtsad orienteerumismaastikud – hõre mets, suured selged vormid. Tema lemmikmaastikud on olnud Noorte Jukolatel Soomes ning Obinita, Tabina ja Piusa metsad Eestis.

Selleks, et metsas paremini kaardi ja kompassiga hakkama saada, arvab Sander, et ta peab tegema rohkem kaarditreningi. Ta täiendab, et mõtleb kaarditreningi all jooksmist maastikul kaardiga. T u b a s e kaarditreningu kohta arvab ta, et ei usu selle positiivsesse mõjusse, kuigi pole sellist treeningumeetodit veel proovinud. Siiski peab ta väga vajalikuks ka peale võistlust raja läbimise analüüsimist. Sander ei harjuta praegu kindla treeningplaani, vaid pigem enesetunde järgi,

kuid kindlasti on nädalas üks pikem treening ja üks puhkepäev. Kergematel treeningpäevadel asendab ta jooksu mõnikord jalgratta-sõiduga. Sander õpib Kanepi Gümnaasiumis. Huvitavateks õppeaineteks peab ta geograafiat ja arvutiõpetust.

Sanderi 2000. aasta paremad saavutused:

EMV lühirada 2.
EMV tavarada 3.
EMV pikk rada 1.
Ilves-3 2. (3.päev)
4-EST 2. (2.päev)
Balti MV teates 2.
Koolinoorte MM 6. ja 10.
Noorte EM teates 6.

minutit. Oma orienteerumisharrastuse esimestelt aastatelt on Sanderil meeles ka üks Suvejooks Voosel, kus ta esimest korda pjedestaalikohtale jõudis – 10-aastaste arvestuses sai ta teise koha. Võitja oli tookord Riho Taba.

Sellel aastal võitis Sander Sportneti karikasarja H16 klassis tänu edukatele startidele suve teisel poolel. Sügisel tuli ta ka esmakordselt individuaalseks Eesti meistriks oma vanuseklassis pikal rajal. Hooaja magusamaks võiduks peab Sander avavahetuse võitu Kalevi päevade pargiteatel

NOORENDIK

Suunto Games 1.

T

Tõnis Vaiksaar jookseb OK Lehola ridades, juhendajaks on Ago Mõttus. Tõnise erinevuseks Rihost ja Sanderist on esmapilgul mitmekülgsus ja ka koduste vanemate eeskujude puudumine.

Orienteerumise juurde sattus Tõnis koos vendade Maidu ja Vahuriga tänu naabrimehele, kelleks on Ago Mõttus. Poistel ei olnud kodus parajasti midagi teha ja Ago Mõttus kutsus nad kaasa orienteerumisvõistlusele.

Tõnis meenutab, et alguses ei julgenud ta kohe päris üksi minema hakata ning ootas jalutades kaasvõistleja järele. Koos joostes kadus ebakindlus ja hirm ning raja lõpuosas tegi ta ise juba "vedamistööd". See esimene võistlus läks hästi - Tõnis mäletab, et koht oli esikümne hulgas. Huvitavaks muutus orienteerumine Tõnise jaoks siis, kui ta ise juba hakkas "kaarti jagama".

Tõnise tänavust hooaega võib iseloomustada sõnaga stabiilsus. Parim esitus ja üllatus oli hea esinemine Noorte Euroopa meistrivõistlustel. Tõnis pidaski seda võistlust oma hooaja tähtsaimaks ning valmistus selleks tõsiselt. Tema enda sõnade järgi küsimusele, kas ta treenib järjepidevalt ja kindla plaani alusel vastas Tõnis: *Kevadel ja suve algul tegin trenni treeningplaani järgi, mille koostas Ago Mõttus, et Noorte EM-il heas vormis olla, aga peale seda sügisepoole tegin nii palju trenni, kui aega oli.*

Selle aasta H16 klassi edetabelis oli Tõnis kolmas Riho ja Sanderi järel. Kolmas oli ta ka Sportneti karikasarjas. Sportneti karikasarja kohta arvab Tõnis, et järgmine aasta võiks tal paremini minna, sest sellel aastal ei saanud ta oma võimalusi 100%-liselt realiseerida, kuna polnud võimalust osaleda kõigil võistlustel. Lisaks metsajooksule tunneb Tõnis end kindlalt ka suusaorienteerumises, jalgpallis ja korvpallis. Mõnikord

tegeleb ta ka mägironimisega.

Tõnise selle aasta paremad tulemused:

Õine tavarada – 1. koht
Tavarada – 2.
Lühirada – 3.
Balti MV – 7.
Balti MV teates 2.
Suunto Games-2.

Sander arvab, et Tõnis on Rihost parem jooksu poolest ja Sanderist endast parem orienteerumisoskuste poolest – seega võib öelda, et Tõnisel on kõige enam tasakaalus jooks ja orienteerumine võrreldes teiste poisituga.

Tõnise lemmikmaastikud on siiski tehnilisemad, kuid hea jooksuvormi korral meeldib talle ka lihtsamatel maastikel joosta. Tõnis arvab, et tema nõrgaks küljeks on praegu see, et ta ei oska metsas õigel ajal hoogu maha võtta, kui rada läheb tehniliseks.

Tõnis õpib Viljandi Carl Robert Jakobsoni nimelise gümnaasiumi matemaatika-füüsika eriklassis, lemmikõppeaineks on kehaline kasvatus. Tõnise mitmekülgsus rõhutab ka see, et lisaks spordile meeldib talle veel laulda ja tantsida. ■

Koprarika autasustamine(2000): H16 kolm paremat (Tõnis, Sander ja Peeter) ning kobras .

Foto: Maret Vaher

Poisid üksiteisest

RIHO: Mõlemad on väga tugevad vastased. Jooksu poolest on nad minust natuke üle, kuid loodan võistlustel selle vähe- mate vigadega tasa teha.

TÕNIS: Mõlemad on head orienteerujad. Sanderile sobivad rohkem kiiremad, Rihole pigem väga tehnilised rajad. Peab vist hakkama rohkem trenni tegema, et neile järgmisel hooajal vastu saada.

SANDER: Kui tõmmata joon, mille ühte otsa panna orienteerumisoskused ja teise jooks, siis Riho on sellel skaalal kindlalt orienteerumise otsa pool, Tõnis keskel ja mina ise skaala jooksupoole otsas.

TEAM 2003

Team 2003 sügislaager Saaremaal...

...toimus koolivaheajal 25.-29. oktoobrini ehk kolmapäevast pühapäevani. Laagrist võtsid paari erandiga osa kõik tiimi liikmed + üks juunior (Kaarel Kallas OK Leholast) ja kaks Saaremaa noort orienteerujat.

Laagri korraldasid Erik Keerberg, Kolla Järveoja, Maido Kaljur ja Jüri Pärnik.

Mis oli seekord teisiti kui kevadel Põlvas?

Erinevus eelmisest laagrist oli see, et me ei tegutsenud enam eraldi gruppides, mis eriti tihedalt omavahel läbi ei käi, vaid moodustasime nüüd ühise treeningrühma. Me tunneme

üksiteist juba läbi ja lõhki ja suhtleme tihedalt omavahel.

Milline oli kõige toredam trenn?

Mulle meeldis kõige enam 25 km pikkune jooks-matk. Hea oli ka ujuda, see lõdvestas hästi lihaseid.

Milline oli laagri meeleolu?

Kõik oli positiivselt meelestatud ja tegutsesid ikka enda treenimise suunas, mitte ei püüdnud kergemalt läbi ajada. Mõnes trennis osaleti ka vabatahtlikult, st et kõikides vabatahtlikes trennides osaleti ka. Näiteks sai pärast trenni mängida jalgpalli ja selles löid

kaasa mitte ainult üksikud aktivistid, vaid ka kõige väsinumad laagriliiikmed.

Millal ja kus toimub järgmine Team 2003 treeninglaager?

Talvel ei ole meil rohkem ühislaagreid planeeritud, järgmine tuleb alles juunikuus Obinitsas.

Lõpetuseks?

Tore, et leiti palju sponsoreid ja näiteks Kopra noorliikmed said laagris osaleda tasuta.

Orienteeruja küsimustele vastas vahetundide ajal SANDER VAHER

Edetabel 2000

Olavi Kärner

Tervist!

Hooaja lõpu puhul ehk ei tee paha lugeda mõningast kokkuvõtet tulemustest ja ka arvamusi Eesti o-edetabeli arvutamiseiga seotud küsimustest. Vabandan pika teksti pärast nende ees, kelle jaoks tabel on põhk, kuid kutsun asjast huvitatuid mõttevahetusele.

Eestis joosti sel suvel 39 tabelikõlbulikku võistlust 9658 stardikorruga. Viimaste hulka lähevad ka külalised. Üks võistlus oleks veel üks kõlvanud, kuid valdade mängude protokoll ei suutnud arvutajad hankida. Küll aga lisandub veel 94 tagajärge tabelisse lubatud suurvõistlustelt (Balti MV ja ülespoole). Kokku tuleb edetabelikõlbulikke Eesti kodanikke 875, neist kuni 16 aasta vanuseid 225. Sellega oleme napilt ületanud eelmise aasta (861) taseme. Viimasel aastal (1997) enne litsentsi nõudmist oli see arv 924. Klubide top-tosin edetabeli punktide järgi tuli selline:

1. **Ilves** - 2811.2 punkti ja 78 punktisaajat klubi liiget
2. **Kobras** -2100.9 (55)
3. **Võru** - 1892.9 (68)
4. Rakvere 1647.5 (54)
5. Orion 1491.1 (48)
6. Lehola 1353.7 (39)
7. MARU 1294.3 (22)
8. Kape 1211.2 (34)
9. JOKA 1180.9 (34)
10. Tammed 1122.1 (23)
11. PEKO 1089.1 (27)
12. HOK 1021.0 (32)

Huvitaval kombel paljud litsentsi ostjad klubidesse ei kuulu või ei omista klubile erilist tähtsust. Igatahes vastav veerg on kooditabelis tühi. Kui neist vabadikest moodustuks oma klubi, siis see seisaks meie selle hooaja edetabelis kuendal kohal 1450.5 punkti ja 47 liikmega. Klubi on erineva suurusega ja suuremad koguvad ka rohkem punkte. Ühe liikme

kohta tuleb rohkem punkte MARU meestel (66) ja Tammede naistel (65). Ilma litsentsita jooksis edetabelivõistlustel 120 eestlast ja üle 500 külalise. Aeg on näidanud, et tabel on vähemalt osale aktiivsetest võistlejatest oluline stiimul. Pärast Külli ja Sixteni suurt ülekaalu on nüüd meil saabunud aastad, kus konkurents tabeli tipus on äärmiselt tihe. Seega peaks ka tabel vastama võimalikult täpselt oma

Peamiselt on kannatajaks nooremad klassid, sest nende võrdlupunktid alles kasvavad. Jõu MV H35 ja H18 jooksid sama raja (7.2 km ja 16 KP). Rein Roomi sai 58 minutise aja eest 67.5 punkti ja Jürgen Einpaul 59.5 minuti eest 57 punkti. Poolteise minutine ajavahe H35 klassi sees oleks maksnud vaid paar punkti. Toodud on ainult üks näide, kuid selline seis on kahjuks küllalt üldine. Ja kasuks ta

gimine ei ole alati otstarbekas. Võttes aluseks sama põhiidee teen ettepaneku teha järgmised muudatused tabeli arvutusse:

1. **Esitada tegelikult samal rajal jooksnud võistlejad ühises protokollis** (mehed ja naised siiski eraldi) ja **arvutada e-punktid selle järgi**. Selline tegevus soodustab jooksjate EP kujunemist vastavalt nende tugevusele tabeli tipu, mitte vaid oma vanuseklassi tipu suhtes. Klassides ja üritustel, mille jaoks on kehtestatud miinimumpunktid (Eesti MV jne) segu tegemine pole vajalik.

2. **Soovitada väiksematel üritustel rohkem klasse ühendada**. See suurendab konkurentsi ja lubab ka korraldajatel paremini planeerida oma auhinnafondi.

3. **Määrata klasside edetabeli võitjad ühisest tabelist** (s.t kõiki osaletud võistlusi arvestades) ja anda neile tiitel "oma klassi kiireim", ja sõna "parim" omistada neile, kes saavad kõrgema koha aasta tähtsamal jooksul (Eesti meistrile üldjuhul). See jaotus vastaks ka üld-edetabelis suhtumisega, kus klassi parim tegelikult hääletatakse.

4. Eesti o-sporti kandepinna laiendamine on meie o-tervise tugevdamise olulisemaid küsimusi. Edetabeli juures tundub olevat üleliigne võistluse a priori kalendrisse kandmise nõue (või ma eksin?). **Hoo pealt tekkinud kohalike ürituste tulemusi võiks lubada ka tabelisse**, kui nendest on EOL'i teatatud (näiteks) nädala jooksul ja protokoll kättesaadav. Litsentsi nõue jääb ikka kehtima.

5. **Viia sisse max VP'de tase (95 punkti) H/D21 klassis kõigil üritustel, kus pole miinimumpunkte määratud**. See eraldaks näiteks Eesti MV juba enne võistlust Lõuna-Eesti karikast jms. Senise tava järgi

Tipus on tihe: 2000.a meeste edetabeli esikolmik: Vasakult: Erik Aibast (100), Armo Hiie (99,26) ja Tarvo Avaste (99,17). Foto: Tarmo Klaar

eesmärgile. Eesti tabelit on üle kümne aasta arvatud Enno Lelumehe skeemi alusel (mille aluseks on Soome edetabel).

Selle tabeli idee on igati hea - võrrelda kõiki ühest soost orienteerujaid nende hooaja keskmise suhtelise (meie tipp-o'ga võrreldes) kiiruse alusel. Tulemused saab põhjendatult asetada ühtsesse tabelisse ja see annab ülevaatliku pildi kogu meie o-sportist aasta jooksul.

Selleks, et teha head võrdlust, peab rohkem eri vanuseklasside jooksjaid ühel rajal võistlema. Kahjuks on sellest reeglist juba palju aastaid kõrvale kaldutud. Põhjuseks on mõnede veteranide raevukas nõue hoida vanuseklassid lahus, et ülekaal oma klassi võistlustel annaks ka paremuse tabelis. Tulemuseks on klasside võrdluspunktide suur ebahütlus ja ühise edetabeli väärtsu kahaneb.

tabeli eesmärgile ei tule.

Teine puudus, mis klasside kaupa võrdlusi ahistab, on 4 lõpetaja nõue edetabelikõlbulikkuseks. Sellest ei saa loobuda, sest igaks võrdluseks on mingit taset tarvis omada. Sel aastal jäi kokku 133 (neist 58 tüdrukud alla 20 aasta) määrustepärast tagajärge ilma e-punktideta just vähese osavõtu tõttu osades klassides.

Probleem on teravam väiksematel üritustel. Kalevi MV'l sai lõpuaja 34 naist, neist 20 teenisid e-punktid, 14 aga ei. Ometi oli neil litsents ostetud ja stardimaks tasutud. Ilma jäädi organisatsioonilise, mitte võistlejapoolse süü tõttu.

Kui me tahame, et edetabel töötaks stiimulina korralikult, siis tuleb orgtööd parandada. Meie edetabel näitab juba mitmendat hooaega, et Eesti o-sporti kandepind on kitsas ja soomlaste eeskuju jäik jäl-

saavad H/D21 edetabeli parimad sageli oma suurimad punktid väikestel üritustel, kuhu on (juhulikult?) kogunenud paras grupp suurte punktidega osalisi. Sel aastal kogusid kolm tabeli paremat meest 15-st suuremast punktist 8 üritustelt alla MV taset. See peaks parandama suhtumist tabelisse E-klasside poolt, sest tabelit saab võita vaid suurvõistlustel saadud tublide tulemustega.

6. Suurendustegurid MM ja MK-jooksudel on ilmselt meie orienteerujate praeguse taseme jaoks madalad. Eestlane peab MK-l end tublisti ületama, et saada Eesti meistriga võrdselt punkte. Loogiline oleks, et MM-l oma jooksu ära tegemise eest saaks Eesti meister enam-vähem samad punktid. Kahe viimase aasta järgi otsustades arvan, et peaks pakkuma kuhugi 1,15 ja 1,2 kanti MM suurendustegureid.

7. Kui üldine arvamus jääb rangelt eraldatud klassi-edetabeleid eelistama, siis pole senise suhteliselt keerulise skeemiga arvutusi ilmtingimata vaja ja võiks kaaluda **lihtsama skeemi juurutamist iga klassi sees.** Midagi sarnast Tarvo Avaste ka mullu sügisel pakkus. Kuid tabeli kasu hooaja kokkuvõttena loomulikult väheneks.

E-postist on tulnud edetabelihuvilistelt vastuseid. Toon nad punktide kaupa veidi lühendatult. Samas ei suuda ma hoiduda mõnd küsimust veel kommenteerimast.

1. Anne-Ly Viikmaa (A-L.V): Esimese punktiga täiesti nõus.

Mart Ostra (MO): Sedasi värk toimuski aastaid. Ära muudeti seetõttu, et tekkisid nn "punktivõistlused". Näiteks piisas aastaid heast esinemisest Koprakarikal, et oma klassis edetabel võita. Sel oli palju klasse ühel rajal. Kui see ühildamine jälle sisse viia, siis peaksid korraldajad teatama varakult ühel rajal jooksvad klassid, et selle järgi valida võistlust ja -klassi. Veel: kuidas loodab edetabelipidaja teada saada samal rajal võistelnud klassid??? Mina olin sellega omal ajal kõvasti hädas.

Olavi Kärner (OK): Sellise täienduse, esitada ühel rajal

jooksud ühises protokollis, saaks ju kevadel juhendissee panna.

Rein Rooni (RR): Aga miinimumpunktid on ainult HD14-21; Seega kui EMV-l näiteks H16 ja H45 jooksevad sama rada ja "vanake" saab märksa parema aja, võib ta saada ikkagi vähem ET punkte. Äkki võiks siis olla EMV min.punktid HD20/35, HD18/40 jne. + ühine protokoll samadele radadele?

OK: Juhul, kui tuleb ühine protokoll, siis peavadki olema ühised miinimumpunktid

2. A-L. V: Minu arust ei saa noorteklassides nooremaid vanematega ja veteranide puhul vanemaid noorematega koos võistleva sundida edetabelipunktide saamise pärast - füüsilised võimed (ja mitte ainult) on suurel määral ikkagi vanusest sõltuvad. Väiksematel võistlustel võiks pigem olla vähem radasid, mille lõikes tulemusi edetabeli jaoks vaa-

Eesti meistrititel on auväärsem kui mõni teine kohaliku jooksu võit.
Vasakult: Tarvo Avaste (2. koht), Alar Abram - võitja ja Armo Hiie (3. koht) EMV pikal rajal 2000.

Foto: Tarmo Klaar

datakse, kuid siis tuleb mööda vaadata (ja küllap vaadataksegi) praegu kehtivatest reeglitest, täpsemalt p.14.9 toodud võitja-aegadest, mida edetabelivõistluste puhul peaks arvestama või siis reegleid muutma.

OK: Westi pika raja võistluse 6km raja neljast klassist osavõtjad mahtusid 24 minuti sisse, kusjuures võimete erinevused noorte ja vanade vahel on märkamatud. Punkte said sealt valikuliselt neli naist (D50). Ühise klassina oleks saanud punkte 11 võistlejat ja D50 klassi omad oleksid ka senisest suuremaid punkte saanud.

EOLi Üldkogul: läheb autasustamiseks.

Foto: Harry Veide

MO:...ja tekivadki nn punktivõistlused, kus on kokku pandud klassid, kes tavaliselt samal rajal ei jookse. See lööb sassi kogu klasside edetabeli.

OK: See just ongi ÜHISE edetabeli mõte, et laialdasemalt võrreldes saaks täpsemalt teada oma tegeliku koha üldises pingereas.

RR: Küsimus polegi niivõrd

sellist olukorda oli, küll aga näiteks '99. a Westi pikal rajal H35 klassis.

OK: See on loomulik nõue, sest iseenamaga võrreldes ei tohi o-tase kerkida.

5. MO: Mis püha lehm see EMV on, et seda nii palju peab upitama. Kui kõvad vennad (vähemalt 5 tk) külavõistlusel osalevad, siis vaevalt nad seal kõik pulli teeivad ja seeni korjavad.

OK: Küsimus oligi nii püstitatud: Kuna Eesti meistrititel on AUVÄÄRSEM kui mõni teine kohaliku jooksu võit, siis kas ei oleks õige tema eest saadavaid edetabelipunkte hoida jõuga teistest ees?

6. MO: Põhimõtteliselt õige, aga siis peab ka vaatama, et mõni MM-või MK-turist ei võidaks seal saavutatud 89. koha põhjal neid, kellelt kodus pikalt tappa saab (pole mõtet hakata siin punnima, et MK-le saavad ainult tipud jne. Kel raha, see läheb, see kehtib juba aastaid, mõnele etapile saaks vist isegi minu tasemega).

OK: Pärnävaara Jukola 199. meeskonna ankrumees alahindab kergelt rahvusvahelist konkurentsi. Ja 89. koht saab tulla vaid B-jooksust, millele keegi suurendustegureid ei paku.

Täna seni vastanud huvilisi. Kui kellelgi on midagi lisada, siis kuni järgmise aasta edetabelijuhendi kinnitamiseni saab vabalt mõtteid arendada. Huvi suurendamine edetabeli vastu on o-propaganda osa. ■

IOFi volinike seminar toimus esmakordselt Tallinnas

Ormar Lutsberg

Hoolimata sellest, et sellel kevadel toimus rohkearvulise ja väga aktiivse osavõtjaskonnaga EOLi volinike seminar, tundsin pärast seminari siiski, et midagi jäi EOLi poolt korraldatud koolituses puudu. Teadsin ka, et mina pole ikka see kõige kogenum volinik, kes teistele kõike vajaminevat õpetaks.

Lisaks oli Otepääl peetud seminari peateemaks EOLi voliniku ja korraldaja kohustused ning vastutus, ja ühised vestlusringid/ülesanded piirdusid ainult meie võistlustel ettetulevate situatsioonide ja probleemide lahendamisega. Kuigi arutelu oli sealgi väga asjalik, tundus siiski, et vaja oleks olnud kogenumaid lektoreid.

Polnudki kaua vaja oodata, kui saabus teade IOFist, et Ukrainasse (EMiga samal ajal) kavandatud IOFi volinike seminar jääb ära, kuna ukrainlased on liiga hõivatud EMi korraldusega. Ehk saame meie selle seminari korraldusega hakkama?

Haarasin soodsast juhusest kinni, sest lootsin nii rahvusvahelisel tasemel koolituse meie volinikele ja korraldajatele koju kätte tuua. Eesmärgiks polnud ainult eestlasi rahvusvahelisteks volinikeks upitada, vaid avardada kõigi osalejate silmaringi ja vahendada neile rahvusvahelisi kogemusi ja teadmisi oma ala ekspertidelt.

Niisiis sai veel uuritud tausta ja kui oli selge, et ka lätlased ja leedukad on asjast huvitatud ning valmis osalema sügisel koolitusel Tallinnas, sõlmisime peagi kokkulepped IOFi ja seminari lektoritega. Toimumise aeg: 20.-22. oktoober, koht: Tallinn. Samas õnnestus veel lüüa kaks kärbest ühe hoobiga: üks lektoritest, **Lars Forsberg** Rootsi Orienteerumislidust, oli juba määratud JWOC 2003 IOFi volinikuks, seega sai ta oma esimese Eesti külastusega teha ka esimese visiidi Põlvasse, tulevaste juu-

nioride MMi linna, kus tutvus peakorraldaja Nikolai Järveoja ja teiste JWOCi korraldajatega. Koo käidi tutvumas võistluste maastike ning teiste võistlusega seotud paikadega.

IOFi seminar, mida juhtis rootslane **Lars-Åke Larsson**, kes kuulub ka Rahvusvahelise Orienteerumislidude võistluste standardite töörühma (Events Standards Committee), algas reede pärastlõunal. Tänu Kultuurkapitali toetusele said eestlased seminaril osaleda tasuta ning lisaks saime nüüd üürida seminariks korraliku saali TOP-is. Vastavalt lepingule kattis EOL ka lektorite kulud Tallinnas.

Tarkust nõudis taga rahvusvaheline seltskond: osavõtjaid, kokku 18 inimest oli tulnud kokku Rootsist, Lätist, Leedust ja Eestist. Kolmele päevale jagunenud tööülesanded pakkusid pinget ja olid väga asjalikud, neist teen nüüd allpool ka väikse ülevaate.

Kui kõik osalejad olid ennast tutvustanud, selgus, et rootslane Bengt Hamelius oli olnud viimasel O-Ringenil pearajameister. Ka kogunud tegijad vajavad koolitust kui sooviks on tulevikus volinikuna töötada. Kõik kokkutulnud omasid eelnevaid kogemusi rahvusvahelistelt võistlustelt, kes oli olnud volinik, kes korraldaja, kes võistleja.

Teemadena käsitleti sügavuti IOF voliniku rolli võistlustel, Leibnitsi konventsiooni ja meedia olemust tänases orienteerumises. Peale õhtusööki algas ettevalmistus laupäevaseks praktikaks kaardil, maastikus oli eelnevalt valitud Tõnu Raidi Kodusoo kaart.

Ülesanne oli järgmine: lähedes esimesena käsitletud teemadest, tuli kolmeks jaotatud töörühmadel planeerida kõiki rahvusvahelisi nõudeid arvestades ühel ja samal maastikul D21 klassile näitlik lühirada. Koostada tuli ka raja legend, viia märgid KP kohtadesse, planeerida stardi- ja

Vasakult: seminari lektorid **Lars-Åke Larsson**, kes kuulub ka Rahvusvahelise Orienteerumislidude võistluste standardite töörühma (Events Standards Committee) ja **Lars Forsberg** Rootsi Orienteerumislidust, JWOC 2003 IOFi volinik. Foto: Ormar Lutsberg

finišikohad, arvestada meedia (eriti TV-ga), võitja aeg planeerida jne.

Järgmisel hommikul jätkus töö maastikul: pärast oma töörühma raja mahapanekut tuli maastikul üle kontrollida ka teiste planeeritud rada ja anda tehtule hinnang. Nagu hiljem selgus, polnudki ülesanne eriti lihtne. Tundmatul Kodusoo kaardil hea planeeringu leidmine oli kõva pähele ka minu töörühmas olnud kogunud O-Ringeni rajameistrile. Kinnitust sai vana tõde, et kui otsustatakse hakata rajameistriks, tuleb alustada kaadri inspekteerimisest või vähemalt tutvuda hoolikalt kaardiga maastikul. Laua taga rada ei planeerita!

Peale lõunasööki võeti töörühmad "pihile" ja koos hinnati veelikord maastikul tehtut.

Edasi süveneti rahvusvahelistesse reeglitesse. Kõigile anti rida küsimusi, millele tuli otsida vastuseid reeglitest. Näiteks: kas IOF volinik on žürii liige? jne, jne. Küsimused olid valitud küll sellised, mis puudutasid vaid IOFi voliniku töövaldkonda, kuid arvan, et kõik osalejad said palju targemaks pärast reeglitega nii põhjalikku tutvumist.

Laupäeval viimane (ja ka kõige raskem) ülesanne oli leida lahendused võistluse ajal ja järel tekkinud situatsioonidele, mis viisid protesti esitamiseni ja millele peab lahenduse (loe: lõpliku otsuse) andma võistluste žürii. "Mänguzüriid" olid loomulikult jälle samad töörühmad. Nii mõnegi protesti lahendamisel tuli meie rühmas korraldada hääletus, kuna puudus üksmeelne vastus probleemile. Ilmselt tuli hääletada just sellepärast, et žüriid koosnesid kõik eri riikide esindajatest (nagu rahvusvahelisel võistlusel ikka) ja orienteerumise kirjutamata reeglid, tavad ja kombad on, teadagi, riikides erinevad.

Üks näide:

Esitati protest, mis ajendus juhtumist, kus eraldistardiga võistlusel oli üks võistleja jooksnud teise võistleja järel pool rajast. Protestis nõuti "konksus" jooksnud võistleja tulemuse tühistamist, kuna ka KP-de läbimise aegu võrreldes oli koosjooks tuvastatav.

Meie žüriis jäigi sellele protestile vastus andmata, kuna hääletustulemus oli 3:3 ja mõlemad triod jäid enda otsusele

Piibrid pidutsesid Pikajärvel

Orienteeruja

Novembri alguses tõmbasid koprad kaunis Pikajärve mõisas suvehooajal otsad kokku ja tassisid peo lõppedes talvevarudeks vajalikud šokolaadikuhjad oma koobastesse.

Mõisahärra Relvo Värton koos oma perega läi 4. novembri pärastlõunaks oma lossi lähima ning sättis kaminat juurde suured halukuhjad - kõik ikka selleks, et OK Põlva Kobrase hooaja lõpetamise piduõhtu õdusalt kulgeks.

Nii ka läks: soovijad võisid lõõgastuda saunas, küdesid kaminad, mängis muusika ja gurmaanid nautisid klaasi šampanja kõrvale hõrku lõhesalatit muretaignast korviketest.

Kuid enne veel kui galaõhtu tihe programm jõudis meelelahutuslikuma osa juurde, toimus klubi aastakoosolek ning uue juhatuse valimine.

Sellele järgnenud kiirelt improviseeritud näitemängus, mille kandsid ette DH16 ja nooremad, oli lavastaja oskustlikult toonud esile kobraste argipäeva traagika. Oskuslikult pingeid kruvides jõudis lavalugu finaali, mis oli siiski

õnnelik – kuulutati välja uus president. Selle austava ameti raske koorma koos pisut kergema ametirüüga võttis enda õlule taas Kolla.

Õhtu kõrgpunktiks oli autastamine. Suuremaid ja väiksemaid šokolaade ning muid kingitusi jagati kuhjadega. Kõik olid rõõmsad ega mõelnud dieedist. Eriliselt tõsteti esile Maret Vaheri (EMi ja sõjaväelaste MMi 6. kohad) ja Tarmo Tomsoni (juun. MM-il 12. ja 13. kohad) õnnestunud starte rahvusvahelisel areenil.

Noorte seas oli pakkunud läbi hooaja pinget *Mitmekülgeima Noore* karika arvestus. Sellel aastal reastusid Lauri Piirise poolt välja pandud auhinna nõudlejad lõpuks paaripunktiste vahedega järgmiselt: karika sai endale aastaks kapi otsa hoiule Sander Vaher, teise koha punktid kogus Mihkel Järveoja, kellest omakorda jäid maha Liis Johanson ja Annika Rihma.

Kuna Kobras on üks neist klubidest, kes ka ise kõrgetasemeliste võistluste korraldamisega vaeva näeb, siis peeti hooaja lõpetamisel hea sõna ja klubi kruusiga meele ka klubi aktiviste ning võistluste peakorraldajaid, kelleks sel aastal olid:

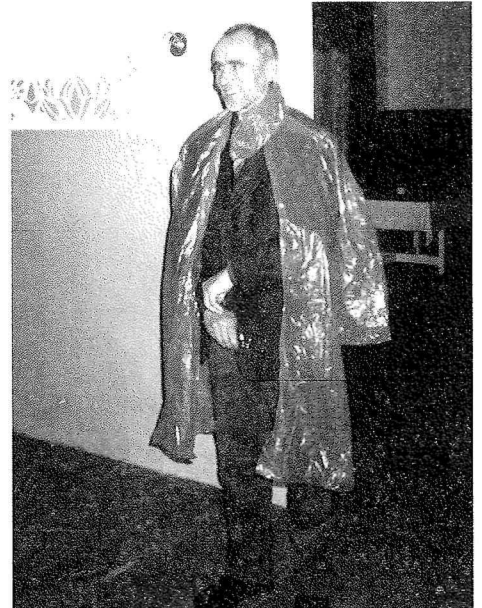
Ilo Suurmets (suusa-sarja peakorraldaja), **Taima Nurm** (jooksusarja peakorraldaja, KV poolte etappide korraldaja ja EMV peasekretär), **Katrin Viilu** (KV üks korraldajatest, Tund Tervisele peakorraldaja, talviste EMV peakorraldaja jm ametid), **Kalle Ojasoo** (EMV lühiraja ja HD 21 teate peakorraldaja, etap-pide kaardimajandus), **Saima Värton** (4 x rajameister ja Pikajärve mõisa perenaine), **Ülo Needo** (Kopra-rikarika peakorraldaja)

Samuti said klubi kruusid peol osalenud Kobraste sponsorid (**Paul Toomas**, Greeny AS ja **Kaljo Julge**, KTK Overall Cannon paljundus) ja sõbrad (Madis Oras, Avo Veermäe).

Loeti ka kokku, et koprad võitsid sellel aastal 74 (28/23/23) EMV medalit. Sellest uhkest saagist kogusid täiskasvanud 13 (6/4/3), noored

41 (14/14/13) ja veteranid 19 (8/4/7) medalit. Üle mitme talve saadi ka meeste klassis medal, milleks oli pronks suusaorienteerumise teatesõidus (Tarmo Tomson, Arti Albert, Taavi Nurm).

Õhtu jätkus tantsuga, pilimeesteks Ülo Needo (trumm, laul), Kalev Kreegipuu (akordion, laul) ja Agu Puniste (bändžo, laul). ■

Klubi presidendi austava ameti raske koorma koos pisut kergema ametirüüga võttis enda õlule taas Kolla.

Foto: Katrin Viilu

KOOLITUS

kindlaks ka pärast pikka arutelu. (järg lk 11)

IOFi volinike seminar...(järg)

Kuna žürii otsus on ülemuslik, peabki otsustajaid olema paari-tu arv. Nii oleks ka meie töörühm saanud probleemile lahenduse. Iseasi on muidugi see, kummale võistlejatest oleks otsus olnud meelepärane...

Pühapäeval käsitletud teemad olid järgmised: nõuded erinevatele aladele (ka rada-dele), elektrooniline märkesüsteem ja ajavõtt, võistluse ajakava ja tseremooniate planeerimine ning lõpuks esindajate koosoleku läbiviimine.

Lars-Åke Larsson tõi palju

näiteid, kuna ta on ise tegelenud nende teemadega rahvusvahelises orienteerumises juba 12 aastat. Ka viimasel MM-il Šotimaal oli just tema IOFi poolt määratud volinik. Nüüd lubas kogenud rootslane enda tegevuse IOFi alluvuses lõpetada, andes võimaluse neile 153 IOFi volinikule, keda ta on viimastel aastatel välja õpetanud.

Eestlastest kogusid teadmisi orienteerumisest ja praktiseerisid inglise keelt: Uve Nummert, Tõnu Pani mõlemad OK Kape, Tõnu Raid, Kirti Rebane mõlemad SK Saue Tammed, Kalle Luuk OK L-US, Maret Vaher OK Põlva Kobras, Elo Saue, Tarmo Klaar mõlemad OK Ilves, Rain Lahtmets,

Ormar Lutsberg OK Lehola.

Seminar toimus Eesti Kultuurkapitali toetusel. ■

Seminari praktiline osa: D21 raja planeerimine maastikule.

Foto: Ormar Lutsberg

VÕISTLUS

ROGAIN ehk Rügamine

Enne võistlust

Selge hommik. Kõrvemaa õhk on täis jahedat värskust. Sõidab üksik auto, suunaks Mägede Küla. Töötab tulla ilus sügispäev. Vajununa pehmesse tagaistmesse, laseme võileival ja banaanil hea maitsta. Sööme kõvasti, sest ees ootab kaheksa tundi metsi, soid, künkaid, põlde, rabasid ja tihnikuid.

Võistluskeskuses uurime infot, riietume, pakime rahulikult seljakoti ja juba algabki kaartide jagamine. Kaalume hoolega erinevaid valikuid ja veerandtunniga leiame hea variandi.

Start ja 1. tund

Alustame sörgiga üle kastemärja heinamaa. Minutiga on metsaveotee sooservas leitud ja jätkame oma rännakut. Juba ongi esimene punkt. Edasi otsustame lõigata. Kaart on väiksemõõtkavaline (1:30000), kuid täpne, kõik klapiib. Margus soovib tempot tõsta – tahaks küll, sest jõudu on – siiski jätkame rahuliku sörgiga: pikk maa on veel ees. Kilomeetrid mööduvad kiiresti, tempo on hea. Vahepeal kaotame minuti minilageda otsimisega, kuid see on tühine. Suured sood vahelduvad mineraalmaa lapikestega. Raiesmikel kõrvetab päike, kuid puude varjus valitseb ideaalne matkatemperatuur. On kaunis oktoobripäev.

Banaanipaus, üsna raja lõpus. Jõudu kogub Toomas Tiivel.

Foto: Tarmo Klaar

2. tund

Sood on selleks korraks seljaga. Otsustame minna otse, kuid kaotame aega kolmest okstraataiaist üle ronides.

Laukateel, üsna raja alguses (Võistkond lõppkohaga 21 (Meelike Pandis, Erve Lettermo, Toomas Tiivel, Tarmo Klaar, Taivo Daub ILVES.III 87p 17.24.).

Foto: Tarmo Klaar

Jõuame Taganurga mäeni, see on üks aukartustäratavamaid reljeefipesasid Põhja-Eestis. Kõik klapiib ja mäe ületame veatult. Jätkame kergel sammul mööda looklevat jalgrada.

3. tund

Ronime mööda Vetla küla taguseid künkaid. Raja kaugeim punkt saab võetud. Kontrollpunktid on siin suure väärtusega. Tuju on hea, jõudu jätkub ja kõik teelõigud läbime joostes.

4. tund

Kakerdi raba! Kolm kilomeetrit puutumatu raba-maastikku, kolm väga pikka kilomeetrit. Algas on mõnus –

laudtee, aga siis läheb karmiks: kõrged mättad ja pehme pinnas. Kohati on oht, et õhuke turba-kiht laugaste vahel annab järele, õnneks seda siiski ei juhtu. Läbime punkti soosaarel ja võtame kursi rabaservas looklevale Tarvasjõe.

5. tund

Rabas rügamine annab tunda ja joosta on juba üsna raske. Margusel hakkab selg valutama, mina saan ehmatus elektrikarjusest. Kaks punkti on mahajäetud talukohtades. Lõpuks möödume ka ühest elanikega talust, see on esimene kord kui me täna asustust näeme. Metsatüüp muutub ja valdavaks saab laanekeusik.

6. tund

Nüüd seikleme mööda metsasihte Jäneda ja Nelijärve kandis. Ronime üle mitme suure raiesmiku ja ajame liikvele kolm kitse. Varsti läbime veatult ühe keeruka reljeefipunkti ja oleme võistlusmaastiku kirdeotsas. Siit alates hakkame juba finišile lähenema.

7. tund

Läheme riskile: liigume kompassi järgi taas sohu, õnneks jõuame täpselt sihi otsale. Eksimine siin oleks võinud väga karmilt kätte maksta. Ah, millal see soo küll ükskord lõpeb? Järsku pidurdab matkamist üks lopsaka taimestikuga kaetud kraav, kuhu me võõni sisse vajume. Poolmärgadena korjame Rehessaare rändrahnuaarest punkti ja jätame sood lõplikult seljataha. Ronime rõõmsalt esimesele künkale ja mõningase otsimise järel leiame siit KP. Oleme tagasi Mägede Külas, kuid punkte on siin veel palju.

8. tund

Jalataldadel huugavad vesivillid. Siiski sunnime end metsaradadel jooksma ja nopime viimaseid KP-sid. Sõrk hääbub varsti kõnniks, lihtsalt ei jõua enam. Hakkab hämarduma. Teeme plaanidesse paranduse ja otsustame ühe punkti võtmata jätta. Videvikus kulgeme üle liivakarjääri düünide viimase punkti poole. Raske on end edasi sundida. Leiame punkti ja võtame suuna võistluskeskusele. Kui lõpuks Tõrvaaugu talu akende valgus paistma hakkab, taastub ka jooksusamm. Viimased 300 m on endalegi üllatuslikult kiired.

Pärast finišit

Riided vahetatud, hävitame innukalt korraldajate pakutud toitu. Kogu keha on tuim ja liigutamine piinarikas. Siiski pole see tunne paha. Nüüd on rännak lõppenud. Vinname end autosse. Poolsuletud silmalauude alt jõuame vaevu jälgida pimeduses looklevat maanteed. Suunaks on kodu ja oma pehme voodi...

Kõrvemaa metsades
rügas koos Margus Otsaga

TÕNIS ERM

Eesti orienteerumiskaartidest

Orienteeruja põhiline töövahend on kaart, sellest ei saa orienteerumisest rääkides kuidagi mööda minna. Eesti o-kaartidest, nende ajaloost ja tegemisest, tegijatest ja arvuti-kaartidest — kõigest sellest on meil vähe kirjutatud. Nüüd on *Orienteeruja* lugejad sellist lugu soovinud.

Igasuguse maakaardi enda kohta on tipporienteeruja ja väljaõppinud kartograaf Tõnu Raid andnud ilusa superlatiivi: *Kaart on inimkonna üks suurepärasemaid leiutusi. Ükski trükitee ei sisalda sedavõrd palju informatsiooni pinnaihiku kohta kui kaart.* Orienteerumiskaardi mõistet defineerides on ta rõhutanud, et o-kaart on vormistatud erinõuete kohaselt.

Erinõuded orienteerumiskaartidele

Orienteeruja teeb võistlustel oma otsused kaardipildist lähtuvalt, selle põhjal koostab ta oma liikumisplaani. *O-kaardilt* nõutakse tunduvalt suuremat vastavust loodusega kui muudelt kaartidelt ja nad valmistatakse *spetsiaalselt o-võistluste* jaoks. IOFi kaardikomisjon on jõudnud pikaajalise tööga niikaugele, et orienteerujad peaaegu ainsatena on võtnud kasutusele üle maailma ühtse kaardimärkide süsteemi ning ühised rahvusvahelised tingimärgid. Orienteerumiskaart on *eriti detailne topograafiline maastikukujutus*, kus on väga täpselt näidatud maastiku *pinnavormid, taimkate, vetevõrk ja sood, asustus, teed* ja muud *selgestimärgatavad orientiirid*. Tõnu Raid on sõnastanud nõuded o-kaartidele: *Sportlane ei tohi normaalsel jooksukiirusel märgata mingeid kaardi ebatäpsusi. Nii võimegi kinnitada, et hea o-kaart peab olema täpne, detailne ja usaldatav ning samal ajal ka selge, jooksul loetav ja hästi vormistatud.* Ja teisel rõhutab ta, et õigesti koostatud kaart on võtmeks maastiku saladuste tundma-õppimisel: *Kõik need teed,*

rajad, põllud, niidud, metsad ja jõed, mida kaardilt näeme, on maastikult kaardi abil kergesti leitavad. Kaart on maastiku vähendatud pilt, kusjuures kaardimärgid on vähendatud ja üldistatud tähestik kaardi lugemisel. Põhiline info, mis võistlejat huvitab, on *reljeefivormid* ja *läbitavus*. Just maastiku läbitavust ega peenreljeefi ei kujutanud topograafilised kaardid ega vanad o-kaardidki, see seadis võistlejad juba enne starti ebavõrdsetesse tingimustesse, tõi kaasa juhuslikkuse ega võimaldanud võrrelda orienteerujate ettevalmistust, vaid lõpptulemus sõltus paljuski sportlikust õnnest.

Käesoleva loo esimene osa on pühendatud o-kaartide minevikule, teine osa nende tegemisele, lühidalt on meenutatud ka esimesi tegijaid. Küll ei pruugi esimene katse kohe hästi õnnestuda, et lehte ära mahutada ühelt poolt kompaktne, aga samas küllaltki ülevaatlik lugu.

1. Orienteerumiskaartide ajaloost

Räägime Eesti orienteerumiskaartide minevikust ja toome võrdluseks sama maastiku kohta kolmel erineval ajajärgul tehtud kaarte.

Milliste kaartidega Eestis on võisteldud?

Laias laastus võib o-võistlustel Eestis kasutatud kaardid jagada kolme ossa: **Enne Teisti maailmasõda** kasutati o-võistlustel enamasti kas 1:21 000 (pooleverstane tsaariaegne) või 1:25 000 uusi Eesti topograafilisi kaarte, vähem 1:50 000 kaarte. Esimesel o-võistlustel 19. juunil 1926 Pirital oli kasutatusele kahevärviline pooleverstane, kaardinäidis koos KP-dega ilmus ajalehes *Vaba Maa*. Tartlaste o-kaar-

tidest on säilinud kaks Kaagvere ümbruse kahevärvilist 1:25 000 kaarti. Kaardid säilitas praeguse Alajõe piirivalvekordoni ülema Juhan Voisti isa, kes tollal töötas Tartu linnavalitsuses. Huvitat on tsiteerida ka o-ajaloolase Endel Isopi kirjapanud: *Pärast uute kaartide valmimist käskis kaitsevägede ülemjuhataja kindral J. Laidoner 1934. a. kaardistatud ümbruses paiknevate väeosade sõdurite eluruumides välja panna topograafilised kaardid, eriti nendest kohtadest, kus*

Kaart on inimkonna üks suurepärasemaid leiutusi. Ükski trükitee ei sisalda sedavõrd palju informatsiooni pinnaihiku kohta kui kaart.
(Tõnu Raid)

sõdurid käisid õppustel. Ta nõudis, et iga sõdur oskaks lugeda oma ümbruskonna kaarti — nii õpib suurema vaevata kasutama kaarti sõjaolukorras. Ühtlasi oli käskkirjas öeldud: «Kui kaart on salajane, siis see ei tähenda

veel, et seda ei või panna seinale sõduritele lugemiseks. Kaart ei tohi aga kasarmust kaduda, samuti nagu ei tohi ette tulla püssi ega muu varustuse kadumist.»

1950 - 1960ndail aastail kasutuses olnud väga erineva taseme ja päritoluga kaardid: lillat värvi valguskoopiad 1:25 000 (ilma reljeefita põllumajan-

duslikelt ja metsamajanduslikelt kaartidelt); must-valged fotokaardid mõõtkavas 1:25 000; 1:30 000; 1:40 000; 1:50 000, pildistatud EW ja vene sõjaväe topokaartidelt; mitmesuguste kaartide ümbervõi kokkujoonistused. Agaralt o-radu teinud Sven Veldre meenutab: *Aluskaarte hangiti enamasti tutvuse kaudu. Rahva seas liikus sõjaeelseid Eesti sõjaväe ja skautide-noorkotkaste kodude ümbruskonna kaarte mõõdus 1:25 000 ja 1:50 000. Aleks Kaskneemel endal oli palju kaarte 1:25 000 ja 1:50 000. Tartus oli ühel minu tuttaval umbes 80 lehte 1:50 000 Eesti sõjaväe topokaarte. Liikvel oli ka saksa ja vene sõjaväe topograafilisi kaarte mõõtkavas 1:50 000, eriti kasulikud olid need kaardid, kus ühel küljel oli aerofoto ja teisel küljel mitmevärviline topokaart samast piirkonnast. Palju maastikke oli siiski aja jooksul muutunud ja kaardid vananenud. Nii pidin ma Pranglis 1965. aasta Tartu meistrivõistlustel ütleva, et kaardil ei ole asfalteed.*

Orienteerumiskaartide kasutamisel pidi arvestama veel ühe asjaoluga — NLiidus olid kõik kaardid salastatud, nende kasutajate ring ja kasutamine ise rangelt reglementeeritud, tavakodaniku kokkupuude topokaardiga pidi olema välis-

(järgneb lk 14 jj)

(Algas lk 13)

Eesti orienteerumiskaartidest

No oli alles ülesanne! Mitte kuidagi ei leidnud lahendust!

Edith Madalik uurib kaarti Suunto Gamesi finišis.

Foto: Tõnu Raid

VÕISTLUS

ROGAIN ehk Rügamine

Enne võistlust

Selge hommik. Kõrvemaa õhk on täis jahedat värskust. Sõidab üksik auto, suunaks Mägede Küla. Töötab tulla ilus sügispäev. Vajununa pehmesse tagaistmesse, laseme võileival ja banaanil hea maitsta. Sööme kõvasti, sest ees ootab kaheksa tundi metsi, soid, künkaid, põlde, rabasid ja tihnikuid.

Võistluskeskuses uurime infot, riietume, pakime rahulikult seljakoti ja juba algabki kaartide jagamine. Kaalume hoolega erinevaid valikuid ja veerandtunniga leiame hea variandi.

Start ja 1. tund

Alustame sõrgiga üle kastemärja heinamaa. Minutiga on metsaveotee sooservas leitud ja jätkame oma rännakut. Juba ongi esimene punkt. Edasi otsustame lõigata. Kaart on väiksemõõtkavaline (1:30000), kuid täpne, kõik klapi. Margus soovib tempot tõsta – tahaks küll, sest jõudu on – siiski jätkame rahuliku sõrgiga: pikk maa on veel ees. Kilomeetrid mööduvad kiiresti, tempo on hea. Vahepeal kaotame minuti minilageda otsimisega, kuid see on tühine. Suured sood vahelduvad mineraalmaalapikestega. Raiesmikel kõrvetab päike, kuid puude varjus valitseb ideaalne matkatemperatuur. On kaunis oktoobripäev.

Banaanipaus, üsna raja lõpus. Jõudu kogub Toomas Tiivel.

Foto: Tarmo Klaar

2. tund

Sood on selleks korraks seljaga. Otsustame minna otse, kuid kaotame aega kolmest okastraataiast üle ronides.

Laukateel, üsna raja alguses (Võistkond lõppkohaga 21 (Meelike Pandis, Erve Lettermo, Toomas Tiivel, Tarmo Klaar, Taivo Daub ILVES.III 87p 17.24.).

Foto: Tarmo Klaar

Jõuame Taganurga mäeni, see on üks aukartustäratavamaid reljeefipesasid Põhja-Eestis. Kõik klapi ja mäe ületame veatult. Jätkame kergel sammul mööda looklevat jalgrada.

3. tund

Ronime mööda Vetla küla taguseid künkaid. Raja kaugeim punkt saab võetud. Kontrollpunktid on siin suure väärtusega. Tuju on hea, jõudu jätkub ja kõik teelõigud läbime joostes.

4. tund

Kakerdi raba! Kolm kilomeetrit puutumatu raba-maastikku, kolm väga pikka kilomeetrit. Algu on mõnus –

laudtee, aga siis läheb karmiks: kõrged mättad ja pehme pinnas. Kohati on oht, et õhuke turba-kiht laugaste vahel annab järele, õnneks seda siiski ei juhtu. Läbime punkti soosaarel ja võtame kursi rabaservas looklevale Tarvasjõe.

5. tund

Rabas rügamine annab tunda ja joosta on juba üsna raske. Margusel hakkab selg valutama, mina saan ehmatus elektrikarjusest. Kaks punkti on maha jäetud talukohtades. Lõpuks möödume ka ühest elanikega talust, see on esimene kord kui me täna asustust näeme. Metsatüüp muutub ja valdavaks saab laanekuusik.

6. tund

Nüüd seikleme mööda metsasihte Jäneda ja Nelijärve kandis. Ronime üle mitme suure raiesmiku ja ajame liikvele kolm kitse. Varsti läbime veatult ühe keeruka reljeefipunkti ja oleme võistlusmaastiku kirdeotsas. Siit alates hakkame juba finišile lähenema.

7. tund

Läheme riskile: liigume kompassi järgi taas sohu, õnneks jõuame täpselt sihi otsale. Eksimine siin oleks võinud väga karmilt kätte maksta. Ah, millal see soo küll ükskord lõpeb? Järsku pidurdab matkamist üks lopsaka taimestikuga kaetud kraav, kuhu me võõni sisse vajume. Poolmärgadena korjame Rehessaare rändrahnu äärest punkti ja jätame sood lõplikult seljataha. Ronime rõõmsalt esimesele künkale ja mõningase otsimise järel leiame siit KP. Oleme tagasi Mägede Külas, kuid punkte on siin veel palju.

8. tund

Jalataldadel huugavad vesivillid. Siiski sunnime end metsaradadel jooksma ja nopime viimaseid KP-sid. Sõrk hääbub varsti kõnniks, lihtsalt ei jõua enam. Hakkab hämarduma. Teeme plaanidesse paranduse ja otsustame ühe punkti võtmata jätta. Videvikus kulgeme üle liivakarjääri düünide viimase punkti poole. Raske on end edasi sundida. Leiame punkti ja võtame suuna võistluskeskusele. Kui lõpuks Tõrvvaugu talu akende valgus paistma hakkab, taastub ka jooksusamm. Viimased 300 m on endalegi üllatuslikult kiired.

Pärast finišit

Riided vahetatud, hävitame innukalt korraldajate pakutud toitu. Kogu keha on tuim ja liigutamine piinarikas. Siiski pole see tunne paha. Nüüd on rännak lõppenud. Vinname end autosse. Poolsuletud silmalau-gude alt jõuame vaeu jälgida pimeduses looklevat maanteed. Suunaks on kodu ja oma pehme voodi...

Kõrvemaa metsades rügas koos Margus Otsaga

TÕNIS ERM

Eesti orienteerumiskaartidest

Orienteeruja põhiline töövahend on kaart, sellest ei saa orienteerumisest rääkides kuidagi mööda minna. Eesti o-kaartidest, nende ajaloost ja tegemisest, tegijatest ja arvuti-kaartidest — kõigest sellest on meil vähe kirjutatud. Nüüd on *Orienteeruja* lugejad sellist lugu soovinud.

Igasuguse maakaardi enda kohta on tipporienteeruja ja väljaõppinud kartograaf Tõnu Raid andnud ilusa superlatiivi: *Kaart on inimkonna üks suurepärasemaid leiutusi. Ükski trükitoode ei sisalda sedavõrd palju informatsiooni pinnauhiku kohta kui kaart.* Orienteerumiskaardi mõistet defineerides on ta rõhutanud, et o-kaart on vormistatud erinõuete kohaselt.

Erinõuded orienteerumiskaartidele

Orienteeruja teeb võistlustel oma otsused kaardipildist lähtuvalt, selle põhjal koostab ta oma liikumisplaani. *O-kaardilt* nõutakse tunduvalt suuremat vastavust loodusega kui muudelt kaartidelt ja nad valmistatakse *spetsiaalselt o-võistluste* jaoks. IOFi kaardikomisjon on jõudnud pikaajalise tööga niikaugemale, et orienteerujad peaaegu ainsatena on võtnud kasutusele üle maailma ühtse kaardimärkide süsteemi ning ühised rahvusvahelised tingimärgid. Orienteerumiskaart on *eriti detailne topograafiline maastikukujutus*, kus on väga täpselt näidatud maastiku *pinnavormid, taimkate, vetevõrk ja sood, asustus, teed* ja muud *selgestimärgatavad orientiirid*. Tõnu Raid on sõnastanud nõuded o-kaartidele: *Sportlane ei tohi normaalsel jooksukiirusel märgata mingeid kaardi ebatäpsusi. Nii võimegi kinnitada, et hea o-kaart peab olema täpne, detailne ja usaldatav ning samal ajal ka selge, jooksul loetav ja hästi vormistatud.* Ja teisel rõhutab ta, et õigesti koostatud kaart on võtmeks maastiku saladuste tundma-õppimisel: *Kõik need teed,*

rajad, põllud, niidud, metsad ja jõed, mida kaardilt näeme, on maastikult kaardi abil kergesti leitavad. Kaart on maastiku vähendatud pilt, kusjuures kaardimärgid on vähendatud ja üldistatud tähestik kaardi lugemisel. Põhiline info, mis võistlejat huvitab, on *reljeefivormid* ja *läbitavus*. Just maastiku läbitavust ega peenreljeefi ei kujutanud topograafilised kaardid ega vanad o-kaardidki, see seadis võistlejad juba enne starti ebavõrdsetesse tingimustesse, tõi kaasa juhuslikkuse ega võimaldanud võrrelda orienteerujate ettevalmistust, vaid lõpptulemus sõltus paljuski sportlikust õnnest.

Käesoleva loo esimene osa on pühendatud o-kaartide minevikule, teine osa nende tegemisele, lühidalt on meenutatud ka esimesi tegijaid. Küll ei pruugi esimene katse kohe hästi õnnestuda, et lehte ära mahutada ühelt poolt kompaktne, aga samas küllaltki ülevaatlik lugu.

1. Orienteerumiskaartide ajaloost

Räägime Eesti orienteerumiskaartide minevikust ja toome võrdluseks sama maastiku kohta kolmel erineval ajajärgul tehtud kaarte.

Milliste kaartidega Eestis on võisteldud?

Laias laastus võib o-võistlustel Eestis kasutatud kaardid jagada kolme ossa: *Enne Teisti maailmasõda* kasutati o-võistlustel enamasti kas 1:21 000 (pooleverstane tsari-aegne) või 1:25 000 uusi Eesti topograafilisi kaarte, vähem 1:50 000 kaarte. Esimesel o-võistlusel 19. juunil 1926 Pirital oli kasutatusel kahevärviline pooleverstane, kaardinäidis koos KP-dega ilmus ajalehes *Vaba Maa*. Tartlaste o-kaar-

tidest on säilinud kaks Kaagvere ümbruse kahevärvilist 1:25 000 kaarti. Kaardid säilitas praeguse Alajõe piirivalvekordoni ülema Juhan Voisti isa, kes tollal töötas Tartu linnavalitsuses. Huvitav on tsiteerida ka o-ajaloolase Endel Isopi kirjapanud: *Pärast uute kaartide valmimist käskis kaitseväge ülemjuhataja kindral J. Laidoner 1934. a. kaardistatud ümbruses paiknevate väeosade sõdurite eluruumides välja panna topograafilised kaardid, eriti nendest kohtadest, kus*

Kaart on inimkonna üks suurepärasemaid leiutusi. Ükski trükitoode ei sisalda sedavõrd palju informatsiooni pinnauhiku kohta kui kaart.
(Tõnu Raid)

sõdurid käisid õppustel. Ta nõudis, et iga sõdur oskaks lugeda oma ümbruskonna kaarti — nii õpib suurema vaevata kasutama kaarti sõjaolukorras. Ühtlasi oli käskkirjas öeldud: «Kui kaart on salajane, siis see ei tähenda veel, et seda ei või panna seinale sõduritele lugemiseks. Kaart ei tohi aga kasarmust kaduda, samuti nagu ei tohi ette tulla püssi ega muu varustuse kadumist.»

1950 - 1960ndail aastail kasutuses olnud väga erineva taseme ja päritoluga kaardid: lillat värvi valguskoopiad 1:25 000 (ilma reljeefita põllumajan-

duslikelt ja metsamajanduslikelt kaartidelt); must-valged fotokaardid mõõtkavas 1:25 000; 1:30 000; 1:40 000; 1:50 000, pildistatud EW ja vene sõjaväe topokaartidelt; mitmesuguste kaartide ümber- või kokkujoonistused. Agaralt o-radu teinud Sven Veldre meenutab: *Aluskaarte hangiti enamasti tutvuse kaudu. Rahva seas liikus sõjaeelseid Eesti sõjaväe ja skautide-noorkotkaste kodude ümbruskonna kaarte mõõdus 1:25 000 ja 1:50 000. Aleks Kaskneemel endal oli palju kaarte 1:25 000 ja 1:50 000. Tartus oli ühel minu tuttaval umbes 80 lehte 1:50 000 Eesti sõjaväe topokaarte. Liikvel oli ka saksa ja vene sõjaväe topograafilisi kaarte mõõtkavas 1:50 000, eriti kasulikud olid need kaardid, kus ühel küljel oli aerofoto ja teisel küljel mitmevärviline topokaart samast piirkonnast. Palju maastikke oli siiski aja jooksul muutunud ja kaardid vananenud. Nii pidin ma Pranglis 1965. aasta Tartu meistrivõistlustel ütleva, et kaardil ei ole asfalteed.*

Orienteerumiskaartide kasutamisel pidi arvestama veel ühe asjaoluga — NLiidus olid kõik kaardid salastatud, nende kasutajate ring ja kasutamine ise rangelt reglementeeritud, tavakodaniku kokkupuude topokaardiga pidi olema välis-

(järgneb lk 14 jj)

(Algus lk 13)

Eesti orienteerumiskaartidest

No oli alles ülesanne! Mitte kuidagi ei leidnud lahendust!

Edith Madalik uurib kaarti Suunto Gamesi finišis.

Foto: Tõnu Raid

KAARTIDEST ja RADADEST

Üldkäibesse lastavatel kaartidel ja linnaplaanidel olid kohustuslikud moonutused sisse joonistatudki. Seetõttu oli o-võistluste jaoks kaartide saamine peaaegu et riigivastane tegevus.

Täpsemalt on meenutanud tolaeagseid totraid eeskirju ja lubasid, õigemini kaartide juurde pääsemise erilubasid süsteemis sees pikka aega tõtanud Tõnu Raid väljaandes *KesKus* tänavu kevadel. Veel on ta öelnud: *Maamõõtja ja geodeedina töötades õnnestus mul üsna tihti mitmesuguseid nurjatusi kasutades pääseda ka 1:25 000 ja 1:50 000 NL topokaartide juurde (aastast 1966 kuni 1984) Need minu hangitud kaardid olid aluseks tihti ka teistele orienteerujatele kaartide tegemisel. Kes küsis, see sai.*

Spetsiaalselt orienteerumise tarbeks tehtud kaardid

Esimese (tingliku) näitena on Rein Välba meenutanud: *Kuna alustena saime kasutada 1:25 000 põllumajanduslike kaartide valguskooptiaid, tuli neid ümber kalkeerida. Tekkis võimalus täpsustusi teha — trükitud kaartide fotokooptiatel see võimalus puudus. Kõige esimene kaart, mida maastikul täpsustasin, oli Tallinna MV märkes Lehtses 11.02.62. Seal puudus kaardil turbaraba raudtee, ilma sellela polnud midagi peale hakata. Parandasin ka muud piki suusatrassi silmahakanud erinevused. Esimene reljeefi korrektureerimine minul oli üleliidulistel esivõistlustel 12.10.63. Užgorodis — negatiividele sai peale graveeritud täiendavaid uhteorge. Üheks oluliseks verstapostiks Eesti o-kaartide arengus oli 1965. aastal Madis Aruja ja Tõnu Raidi poolt ette valmistatud *Kes keda?* kaart ja rada Siimustis. Alul suurendasid nad ennesõjaaegse 1:50 000 topokaardi kaks korda ja parandasid saadud 1:25 000 kaardil detailselt kõik vahepealse kolmekümne aasta jooksul toimunud muutused punkt- ja pindorientiiride osas. Kaardi loetavuse huvides ja lagedatest*

eristamiseks toonisid nad tookord metsa tumeda fooniga. Sel korral nad reljeefi veel ei korrigeerinud, kuigi kaardil olemasolevat reljeefi kasutasid reljeefipunktide panemiseks. Sellest kirjutasid ja kaartide parandamist propageerisid nad nii *Spordilehes* kui *Kehakultuuris*.

Esimesi algelisi värvikaarte hakati trükkima maastikul käimata 1966.

Kaartide täpsustamise algus Eestis ja nn kaardirevolutsioon

Oma väitekirja tarbeks võttis Arne Kivistik o-kaartide parandamise ajaloo kokku nii: *Eestis tehti o-kaartide parandamise esimesi katseid 1962. aastal. Ulatuslikumad korrigeeringud tehti 1966-1967, kõigi maastikuelementide osas alates 1969. Siis hakati täpsustama ka keeruka kujuga reljeefivorme ning kasutama mõõdistamisinstrumente. O-kaartide parandamine Eestis muutus valdavaks 1970, nõrga tasemega kaarte ei esinenud võistlustel enam 1973.*

Seega alates 1965-1967 hakati maastikul käima ja kaarte (osaliselt) korrigeerima. Mainime ära ka vastupidise tendentsi — selle perioodi ühe omapärase kõrvalekalde või mõttelaadina püüti orienteerumist keerukamaks muuta niigi detailivaestelt kaardidelt talude ja sihtide ärajätmisega. Olavi Kärner ütles selle kohta: *Osa rajameistreid arvas, et kaart tuleb teha võimalikult huvitavaks, nii et orienteerujal oleks raskem maastikul liikuda. Näiteks mõnel kaardil jäeti ära talud, samal ajal kui teed, mis viisid talude juurde, olid kaardil ja lõppesid keset põldu või metsa. Mõni rajameister jättis kaardilt ära teerajad. Sageli jäeti ära sihid. Lõuna-Eestis on seda paar korda proovitud (näiteks Kūka värvikaart 1967).*

Orienteerumiskaartide reljeefi korrigeerimise kohta kirjutas Rein Välba: *Paljud olid veendunud, et reljeefi silma-mõõduliselt korrigeerida ei tohi. Esimene reljeefi korrektureerimine minul Eesti kaartidel oli (teiselt aluskaardilt — tavaliselt*

*toll/verst ehk 1:42 000 — reljeefi pealekandmine ühes sobitamise) koos Sven Veldrega 03.09.66 Valgjärvel EM öises. Hiljem on Rein Välba lisanud: Gorkis peetud üleliiduliste 1967. a. esivõistluste järel õnnestus Moskva ülemustele selgeks teha, et on vaja spetsiaalseid orienteerumise jaoks tehtud kaarte. Ja et nende koostamiseks ei piisa võistluste-eelsest paarist nädalast. Eestis oli esimeseks selliseks kaardiks minu ja minu alaliste abide Hugo Tartlani, Uno Dorbeki ja Erich Suvi ning Toivo Kotovi ja Voldemar Tasa poolt Arduks tehtud esimene Eesti - Soome maavõistluse (02.07.1967) kaart. Selleks suurendasime enne ümberjoonistamist aluskaarti. Fotograafioskustega Suvi aitas Välbal kaarte pildistada, suurendada ja vähendada. Ta on meenutanud, et alul suurendati 1:25 000 või 1:50 000 EW topokaardid mõõtkavasse 1:10 000, saadud kaardile tehti maastikul parandused (põhiliselt ainult KP-de rajoonis, umbes poole kilomeetri raadiuses) ning seejärel vähendati uuesti 1:25 000 võistluskaartideks. Toivo Kotov on seda tegevust täpsustanud: *Tõelise elamuse sain 1967. aastal Eesti - Soome abiraja-meistri ehk jooksupoisi tegevusest ja nägemistest. Rein Välba püüdis kaardilahjendajate kiuste o-kaarti võimalikult täpseks teha ja see oli asi, millest ka minu mõistus aru sai. Minu mäletamist mööda käisime metsas 1:10 000 metsameeste kaardiga ja üles-suurendatud 1:42 000 tsaariaegse kaardiga. Reljeefi puhul kontrollisime, kas kün-gaste kaugus ja suund ikka vastab aluskaardile. Praktiliselt käis asi nii: metsameeste kaardi situatsioon püüti deifreerida orienteerumiskaardi keelde — s.o tollastes o-kaardi märkides. Reljeefi ei korrigeeritud, lihtsalt kanti tsaari-kaardi suurenduselt üle metsakaardile. KP-de mõttes sobivates kohtades oli situatsioon järgi kontrollitud. Seal, kus asi ei klappinud, juhti rada mööda. Metsameeste kaarti mõõdukavasse 1:10 000 ja mõõtkavasse 1:10 000 ülessuurendatud tsaari-kaardi reljeefi hakkas Rein Välba juba Mustla-**

Nõmmel eeltööde (tänapäeva mõistes välitööde) ajal kokku joonistama. Vahtisime Volli Tasaga seda imetegu pealt, suud lahti.

Seda Eesti - Soome maavõistluse kaarti ja rada kiitis ka spetsiaalselt kohale kutsutud Soome Orienteerumisliidu vaneminspektor Heikki Wollsten. Ta inspekteeris võistlusrada ja uuris ühtlasi Eesti rajameistrite töötingimusi. Kokkuvõttes soovitas Wollsten, et igaks võistluseks (mitte ainult Eesti - Soome maavõistluseks!) tuleks kaarte mitme mehe jõul parandada, kuigi see nõuab aega ja vaeva. Ilma sellise tööta orienteerumine Eestis ei arene.

Samal aastal — 1967 peeti Eesti MV Antsla ja Kaika vahelisel maastikul, Oe küla juures oli õine ja Kaikal päevane võistlus. Voldemar Tasa on meenutanud: *Tehnoloogia oli sama kui Mustla-Nõmmel (kokkujoonistamine 1:10 000 ja võistluskaart 1:25 000). Välitöid oli kaardi pinnast 5 - 10%. Kaardi peal olid tegijatena kirjas Rein Välba, Mati Toom, Uno Dorbek ja Voldemar Tasa. Ka Võrumaa teises otsas, Misso juures, sealsetesse metsadesse ja paljude järvede vahele koolilaste hulgaliselt o-kaarte. Aluskaartidena kasutasime Misso metskonna ja sovhoosi 1:10 000 ja 1:25 000 kõrgusjoonteta kaarte ning kui Võru sõjakomissariaadist õnnestus saada vene sõjaväe 1:50 000 topokaart, joonistasime kalkale juurde ka kõrgusjooned ja parandasime kõlvikupiire ning teid.*

Kui seniajani oli Eesti orienteerumine praaditud end oma rasvas ja kasutanud olemasolevaid kaarte, siis sellest, mis edaspidi juhtus, on Arne Kivistik kirjutanud hiljem hinnangut andvalt: *1968. aastal käisid Eesti orienteerujad Soomes. Lüüasaamine oli hävitav, kuid see-eest nähti oma silmaga uusi kaarte ja prooviti I MM-võistluste harjutusrada Solvallas.*

See tõi 1969. aastal kaasa nähtuse, mida võiks nimetada kaardirevolutsiooniks. Rajameistrid hakkasid kaarte k õ i g i maastikuelementide

KAARTIDEST ja RADADEST

osas parandama, kaardid muutusid detailrikkamaks. Välitööde materjale hakati suurendama mõõtkavasse 1:10 000.

Aga Sven Veldre on toonud esile tema arvates veel ühe olulise aspekti: Eestisse toodi Soomest 1960ndate aastate keskel korralikke orienteerumiskaarte, meie orienteerujad osalesid Soome rahvusvahelistel rajameistrivõistlustel ja löid need kinni. Midagi jäi nendest kaartidest külge ka. Meeldetuletusena — esimese mittepõhjamaalasena võitis 1966. aastal need esinduslikud rahvusvahelised rajameistrivõistlused Tõnu Raid, 1968. aastal oli võitja Maire Raid. Veel ühe detaili lisab Olavi Kärner. Soome Orienteerumis-

liidu vaneminspektor Heikki Wollsten külastas Eestit 1967. aasta suvel ja pidas loengu sama aasta sügisel — tema õpetussõnad avaldasid samuti olulist mõju Eesti orienteerujate mõttelaadile: Seda, et kaardi kujundamine peab minema nende nõuete suunas, mida maastik esitab, see sai selgemaks pärast Heikki Wollsteni külaskäiku 1967. aastal, kui ta pidas Tallinnas temale omases elegantses stiilis ja rohketes näidetega loengu Eesti orienteerujatele. Omapoolse arvamuse on avaldanud ka Uno Semper: Minu arvates algas suur muutus kaartide korrigeerimises 1969. aastal, kui meie rajameistrid ja võistlejad olid käinud 1968. aasta MMil Rootsis ja hakkasid looma kon-

takte Rootsi ja Soome rajameistritega.

Hiljem on vaieldud, kas tollal toimunud on õige nimetada kaardirevolutsiooniks või oli see ainult evolutsiooniline nähtus, kuid see polegi peamine. Oluline oli nähtus ise.

Esimene, üle kogu kaardipinna korrigeeritud must-valge 1:25 000 fotokaart valmis 1969. aasta mais Liivale Tartu meistrivõistlusteks. Rajameister Arvo Kivikas oli aluskaardina kasutanud vene sõjaväe topot 1:25 000, kuid ise kogu maastiku läbi käinud ning vajalikud parandused kaardile kandnud. Kaart (vt näidis) ja sellele planeeritud paljude KP-dega rada nõudis hoolikat kaardilugemist ja kutsus esile paljudes orienteerujates esile šoki, hiljem sai aga kiitva hinnangu. Järgmised parandatud kaardid olid Tõnu Raidi omad Rutumäel ja Tõrva linna külje all Keisripalus Eesti -

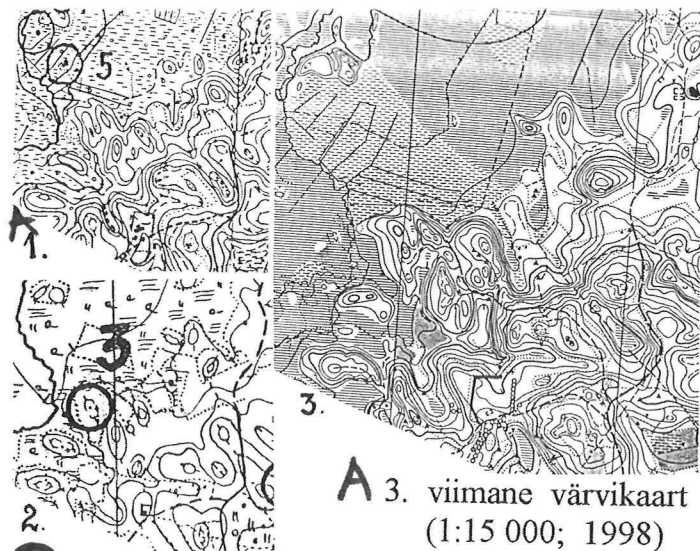
Leningradi X maavõistluseks juunis 1969. Toivo Kotovi kommentaar: Minu meelest oli tõeline revolutsioon Kivika Liiva kaart. Soome - Eesti matšil 1968 Soomes nähtud kaartide eeskujul hakkas ta esimesena kaardistama pisiobjekte (väikesood, piirikupitsad jne). Mul endal oli võimalus võistelda ka Tõrvas ja Rutumäel, kuid need jäid Kivika kaardile kõvasti alla. Olavi Kärner kasutas 1969. aasta suvel oma Vitipalu kaardi täpsustamisel ainulaadset võtet — et maastikul hulgaliselt esinevad mäed ja augud 1:25 000 kaardile ära mahutada, kujutas ta neid kaardil komade ja punktadena. Seda nn punkt-koma kaarti (vt näidis) ja sellel peetud rahvusvahelist võistlust on nauditavalt analüüsinud seal auhinnasaajate hulka tulnud Stanislav Jelahhovski oma raamatus Jooks nähtamatu eesmärgi poole. (Järgneb lk 18)

(Algas lk 13)

Esimesed maastikul paran-

Kaardinäidised

Kõigil kolmel juhul on ühe ja sama maastikuosa kohta toodud mitu kaarti: väljavalitud näidiskaart, sellele eelnev ja viimane trükitud värvikaart.

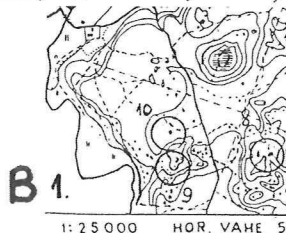
A. 1. Liiva kaart (Arvo Kivikas; 1:25 000; 1969)
2. Tartu MV (1:25 000; 1967)

B. 1. Vitipalu nn punkt-koma-kaart (Olavi Kärner; 1:25 000; 1969)

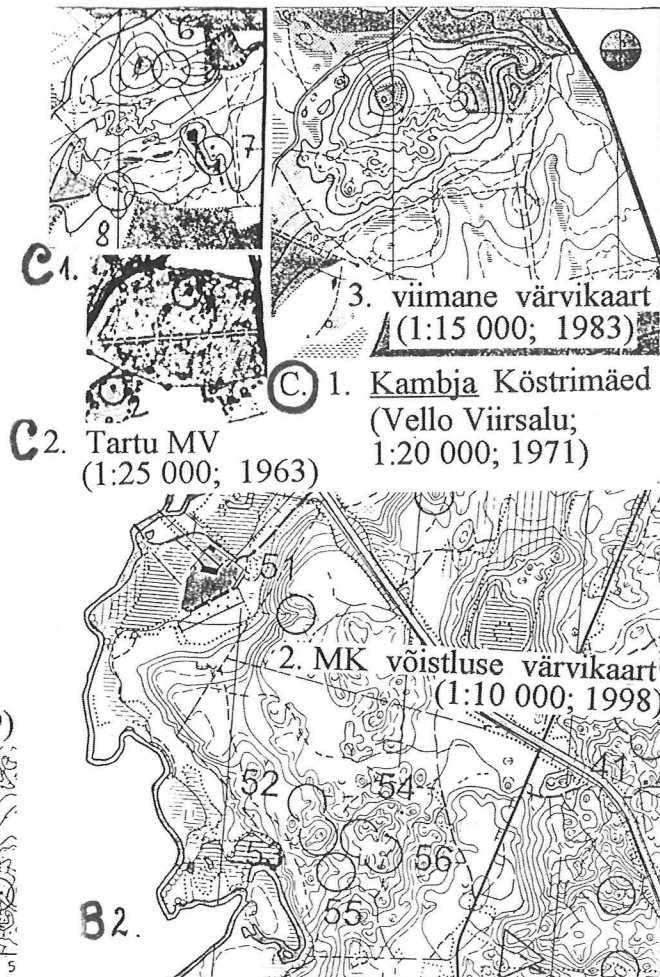
Ühe - sama maastikuosa

mitu kaarti:

näidiskaart,
sellele eelnev kaart
viimane värvikaart

B.1. 1:25 000 HOR. VAHE 5

C.1. Kambja Köstrimäed (Vello Viirsalu; 1:20 000; 1971)
C.2. Tartu MV (1:25 000; 1963)
C.3. viimane värvikaart (1:15 000; 1983)

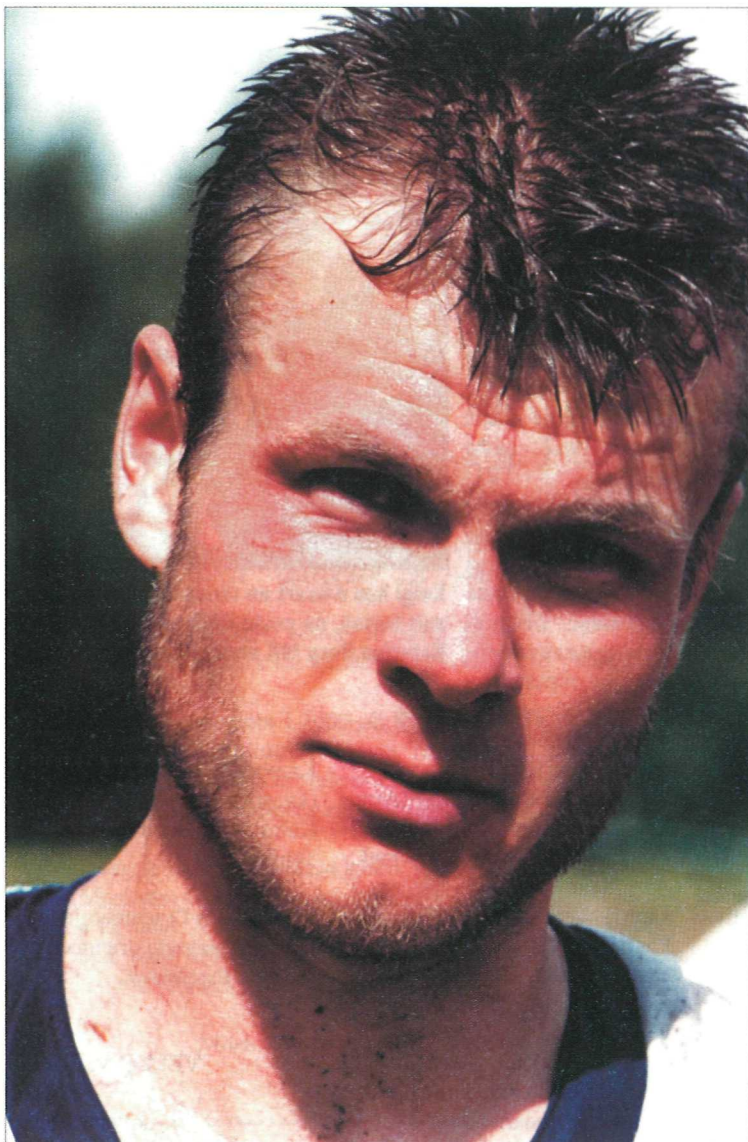
2. MK võistluse värvikaart (1:10 000; 1998)

Erik aiboast

O - P O S T E R

Erik Aibast - Eesti meister tavarajal

Pintsaklipslane sörgil? Ei. Erik EMV eeljooksus.

Võistluseelne ettevalmistus peab olema tasemel, kui soovid saavutada maksimumi. Erik tutvub rajalegendiga.

KAARTIDEST ja RADADEST

datud värvikaardid ilmusid 1969. aasta talveks Pukas (Avo Saue) ning Käärikul (Arne Kivistik). Tartu linna külje alla reljeefita Tähtvere metsa valmis EOFi X aastapäeva orienteerumismädalaks 1969. aasta sügisel värvikaart, kaarti oli oluliselt korrigeeritud, seda trükiti mitmel korral ja kasutati pikka aega algõppeks.

Samal 1969. aastal hakkas orienteerujate käes liikuma ka täpsemaid 1:10 000 topograafilisi 2 m kõrgusjoone-vahega aluskaarte, esimese võistlusena peeti nendega Ruilas augustis 1969 Eesti MV. Individuaalpäeva rajameistriteks olid Hugo Tartlan ja Rein Alliste, teates Rein Välba. Hugo Tartlan meenutab: *Aluskaardilt kalka tegemisel oli vist ära jäänud osa taludevahelisest teest, üks talu ja üks piklik kungas. Olen need kaardile kandnud. Samuti kandsin kaardile järve-äärsed sihid ja järvest kirdes kahel pool teed asuva karjääri. Võib oletada, et need olid alles rajatud. Olen kaardile veel juurde kandnud kiviaia, mõningad okastrataiad, põllu ääres kasvavad puude read ja muud sarnast. Võistluskaardid 1:25 000 valmistas Rein Välba. Võistlusvälise seigana võib lisada, et 30 aastat hiljemgi meenutatakse tookordset äikesetormi, äikesepoolt süüdatud hoonet ja marruläinud pulli.*

Tõnu Raidil valmisid järgmistel aastatel kaks väga head peene reljeefiga kaarti Läsna (1970) ja Kodasoo (1971) ümbruses. Läsna juhtus paljudega selline lugu, et *augud pandi pastat täis*. Äraseletatult — kaart oli nii peenekirjaline, et KP asukoha täpseks määramiseks pidi võistleja punktirõnga keskkoha kaardil eraldi ära märkima, tol ajal kasutati KP-rõngaste joonistamiseks pastapliiatsit, rasvase pastalaigu alt aga ei paistnud hiljem väikesed reljeefivormid välja! Põhja-Eesti oosidele ja mõhnastikele joonistas väga peenekirjalisi kaarte Eldor Orupõld, selleks tegi ta välitõid eriti suures mõõtkavas. Paljude äravahetamiseni sarnaste aukude-lohkude eristamiseks hakkas ta neid nummerdama (igas augupõhjas oli pabersedel numbriga). Siis pandi käima ka

mitmest võistlusest koosnev Suure Auhinna sari (EOF GP), mis Arvo Kivika idee kohaselt pidi andma igale soovijale võimaluse startida hästikorrigeeritud kaartidega just temale võimetekohasel rajal.

Mõni aasta hiljem kirjutab Arne Kivistik: *Kaasaegseid o-kaarte valmistatakse ainult aluskaardi parandamise ja ümberjoonistamise teel. 1965.-1970. a. paiku oli rahvusvaheliseks mõõtkavaks 1:25 000. Hiljem mindi üle mõõtkavale 1:20 000. Tugevasti liigestatud aladel kasutatakse ka suuremaid mõõtkavu. Eesti esimene tippkaart mõõtkavas 1:20 000 tehti 1971. a., mõõtkavas 1:16 667 (1 km = 6 cm) — 1973. a. Täpsustame Arne Kivistiku poolt kirjapandud — esimesed suurvõistlused korrigeeritud must-valge 1:20 000 kaardiga peeti Tartu-mail 1971. aasta augustis — Kambja Köstrimägedes (vt näidis) rajoonide karikavõistlus (kaart Vello Viirsalu) ja Pranglis TRÜ GP (kaarditöö Arvo Kivikas jt). Esimene tippvõistlus must-valge 1:16 667 kaardiga oli 30. juunil 1973 Ruusmäel Eesti - Leningradi maavõistlus (kaart Vello Viirsalu ja Arno Huik). Arne Kivistik kirjutab samas: *Mõõtkava suurenemise põhjuseks on kaardistatavate objektide arvu suurendamine ja vajadus parandada kaardi loetavust*. Rain Lahtmets täpsustab, et o-kaartide mõõtkava suurendamine polnud kaardi-revolutsioonis sisuline muutus, vaid kaarditööst endast tulenev paratamatu tagajärg.*

Orienteerumise värvikaartidest Eestis

Mida nendest on seni teada? Ajalookogumikus EOF XXV ilmusid 1985. aastal Arne Kivistiku kirjutis *Eesti orienteerumiskaartide ja -radade arengust* ning tabelina *Eesti värviliste orienteerumiskaartide kataloog 1962-1984*, Tõnu Raid tutvustas aastatel 1975-1978 o-kaarte, neile esitatavaid nõudeid ja o-kaartide valmistamist kolmes väljaandes *Orienteerumiskaartide koostamise juhend* ja 1986. aastal paarikümnel lehe-küljel raama-

tus *Orienteeruja käsiraamat*. Orienteerumise värvikaardid Eestis olid oma tööteemaks valinud Tartu ülikooli geograafid — kursusetöökas Mari Lahtmets (1987) ja bakalaureusetöökas Külli Kaljus (1995).

Eesti esimene, spetsiaalselt orienteerumise tarbeks trükitud algeline kaheväriline kaart ilmus 1962. aasta sügisel TRÜ rotaprindist ja selle valmistas Arne Kivistik Tartus paiknevast Soinaste õunaaia ülikooli orienteerujatele hooaja lõpetamise puhul. Järgmised, juba võistlemiseks

ettentatud värvikaardid trükiti 1966 (Arne Kivistik ja Tõnu Raid, kokku 4 kaarti) ja 1967 (Arne Kivistik, Avo Saue ja Olavi Kärner, 2 kaarti). Veel ilmus 1969 meil 6 kaarti ja 1970-1972 — igal aastal 1 kaart, seega trükiti aastatel 1966-1972 kokku 15 värvikaarti.

Alates 1973. aastast mindi Eestis üle korralikult parandatud värvikaartidele — meil algas taas värvikaartide ajastu. Eesti meistrivõistlustel polnud sellest alates enam kasutusel must-valgeid kaarte, kuigi muudel võistlustel kasutati taolisi kaarte veel hiljemgi.

Orienteerumise värvikaardid olid enamasti mõõdukas 1:20 000. Toivo Kotov tegi esimese 1:15 000 värvikaardi 1973 (Vääna-Jõesuu) ja esimese 1:10 000 värvikaardi 1975 (Nelijärve). Eestis on trükitud ka kaks kuuesentimeetri-kaarti (1 km looduses = 6 cm kaardil, mõõtkava 1:16 667): 1976. aastal Mustamäele (Tõnu Raid) ning kuueväriline KP rõngastega

Kuigi hea o-kaart on tänapäeval selge ja jooksult loetav, on peale finišit uurimist kuhjaga. Katarina Borg MK etapil Püüdapalus.

Foto: Harry

Veide

Kambja ja Köstrimägede kohta (kaardistasid Vello Viirsalu, Kalev Aun, Jaan Miljan, Peep Tambet jt).

Järgmises Orienteerujas tuleb juttu kaasaegsete orienteerumiskaartide tegemisest.

VELLO VIIRSALU
Nõos,
27. novembril 2000

Eestis on 1973. aastast alates tehtud värvikaartide järgmiselt:

1973	— 14	1993	— 23
1974	— 11	1994	— 15
1975	— 13	1995	— 24
1976	— 15	1996	— 27
1977	— 20	1997	— 39
1978	— 20	1998	— 55
1979	— 17	1999	— 40
1980	— 11	2000	— (65)**
1981	— 25		
1982	— 28		
1983	— 42		
1984	— 28		
1985	— 30		
1986	— 49		
1987	— 40		
1988	— 41		
1989	— 47		
1990	— 52		
1991	— 37		
1992	— 29		

Sellel aastal on EOL välja andnud küll numbreid 65 kaardi tegemiseks, kuid EOLi arhiivi on laekunud andmeid ainult 23 kaardi kohta. Kui palju o-kaarte Eestis 2000. aastal tehti, polegi teada.

LUGEJA KIRI

Boris Ogorodnikovi kiri
Moskvast

Saadan Maret Vaherile oma arvamuse raamatu *Eesti orienteerumiskoondise 40 aastat* kohta. Võibolla sobib publitseerida ajalehes *Orienteeruja*.

Suur tänu sellise imepärase raamatu *Eesti orienteerumiskoondise 40 aastat* tegemise eest! Vaatan raamatu kaant ja meenutan Madis Arujat — meeskonnale alati võidutahtelist liidrit, hingestatud ja südamlikku inimest. Tema pilgust ja naeratuses kiirgus soojust ja sõbralikkust. Mul on tõsiselt kahju, et ta lahkus nii vara meie juurest.

Raamatu sees uurisin rahuloluga fotosid ja võistluste protokolle. Need on tükikesed ka minu elust ja noorusest. Nüüd, jäädvustatuna raamatu lehekülgedele, on nad muutunud uutele orienteeruja-põlvkondadele igavikuks ja uueks majakaks.

Palun edasi anda Olavi Kärnerile minu sügav kummardus ja tänu. Ära on tehtud suur ja tänuväärne töö!

Hiljaaegu, 15. novembril 2000 oli Moskva OF aruande-valimiskoosolek. Näitasin raamatut V.Mohhovile, G.Purile ja teistele orienteerujatele. Kõik olid raamatust vaimustuses.

Kogu sügise olen joonistanud kaarti Skalba jõe ääres (Moskvast 40 km põhja pool). Seal peetakse 2001. a kevadel "Tulevaste tähtede GP", millele omal ajal pani aluse Valeri Kiselevsi "Grand Prix" ja mida seejärel jätkati mõni aeg Pihkvas.

Moskvas, 20. novembril 2000
Boris Ogorodnikov

Repliik

Eesti orienteerumiskoondise 40 aastane ajalugu on paberile jõudnud. Nõo valla mehed Olavi Kärner ja Vello Viirsalu on hakkama saanud tööga, mille tähendus ulatub kaugele üle Eesti piiride. Nende piasjadeni ulatuv täpne võistlustulemuste, kaartide ja nende juurde kuuluvate kommentaaride esitamisel nõudis avarat pilku, väga pikaajalist ja keskendunud pingutust. Olgugi, et ma teadsin millest tuleb juttu, võin vaid öelda, et juba roostetanud mälestused võistluskaaslastest,

koos kolme-nelja põlvkonna orienteerujatega jagatud elamused ja sügavalt tunnetatud võidurõõmud ja kaotusevalud täitsid kahel nädalavahetusel minu korteri ja minu aja. Üks töö on meil veel teha. Tahaks kunagi käes hoida kogumikku, kus oleks sees kõikide Eesti meistrivõistluste protokollid koos võistluskohtade, radade pikkuste ja rajameistrite nimedega ja võibolla isegi kaartidega. Taoline töö tõstaks tegija ajast kõrgemale.

TÕNU RAID

SAJANDI ORIENTEERUJA

Ettepanek nimetada Eesti sajandi orienteeruja kandidaadiks **Leho Haldna**.

1. Tegevsporlasena Eesti esinumber aastatel 1983-1989. NLIidu MV individuaalne hõbe 1982 ja 1986. Taastas Eesti meeste kohaloleku NLIidu koondises pärast seda kui kuni 1981. aastani kestnud arvukas Eesti meeste esindatus oli katkenud. Eesti meeskonna liider, kelle järel tõusid nooremadki ja kelle abiga võeti NL meistrivõistlustelt meeste teatemedal 4 aastat järjest, kusjuures seeria kulmineerus kullavõiduga. MM-ilt individuaalselt 22. koht (1989), teates NLIidu meeskonna koosseisus 4. koht (1989). Oma teiselgi MM-il (1993), kuhu tuli

come-back'i teinuna ja seekord juba Eesti meeskonnas, oli noorematele pürgijatele eeskujuks.

2. Alaliidu juhina tõi orienteerumise välja initsiatiivivaakumist 90-ndate aastate algul. Koondas keerulistele üleminekuaastatel Eesti orienteerumiskitivi ja ehitas üles organisatsiooni, mille tegevus on olnud teiste spordialaliitudega võrreldes üks eesrindlikumaid. Tõi Eestisse rahvusvahelised tippvõistlused (MK -etapid) nii suvel kui talvel ja oli ise põhitegija nende korraldamisel.

3. Kaardijoonistajana üks Eesti paremaid ja produktiivsemaid amatööre. ■

Loe *Sajandi Orienteeruja* konkursist lisaks lk 22.

Orienteeruja kuulutab välja**orienteerumisteemaliste fotode konkursi**

Kõik paremad tööd avaldatakse.

Juhul, kui foto tegija ja foto saatja on erinevad, peab võistlustööl olema selgelt äratoodud fotograafi nimi.

Hea pildiallkiri annab lisapunkte!

Konkursile laekunud fotode vahel määrab žürii paremusjärjestuse 1. juunil 2001.

Peaauhind: **4ESTi tasuta osavõtuõigus**
(korraldaja OK Võru)
või 3 kg Wõro Kommerti tooteid

II koht Suvejooksu (korraldaja OK Orion) tasuta osavõtuõigus või 2 kg AS Pärnu Õlu tooteid

III koht Koprakarika (korraldaja OK Põlva Kobras) tasuta osavõtuõigus või 1 kg Vahtra talu (Tiina Vaher, Naha küla Kanepi vald) talutooteid.

Võistlustöö nr 1.

Eesti mehed olid modellinduses tegijad juba 15 aastat enne Carmen Kassi!
Foto: Arne Kivistik

TREENING

Nõuandeid talviseks treeninguks

Selles kirjutises pakutavad nõuanded pärinevad tuntud Rootsi orienteerumistreeneri, Roger Anderssoni sulest. Ta on aastaid olnud treener erinevates orienteerumisklubides ning ka Rootsi Orienteerumistreenerite Ühingu esimees. Ühesõnaga - mees, kes tunneb meie ala kõrgipoolt läbi ja lõhki. Ta lähtub oma nõuannetes eeldusest, et klubides toimuvad ühistreeningud. Eesti klubides ühteist sellesarnast kindlasti ka toimub, kuid Põhjamaade massilisuseni ja klubitöö organiseerituseni on meil veel pikk maa käia. Sellegipoolest leian, et nendes nõuannetes peitub iga harjutaja jaoks vajalikke pisikavalusi oma treeningute mitmekesistamiseks.

Põhjamaades on just talvine hooajaks valmistumise periood kõige usinama koosharjutamise aeg, mil kõik on uue ja eduka võistlushooaja ootuses ning ühiselt rassides sellele vundamenti laovad. Kõigi mõtted on suunatud ettepoole, silme ees pildid perfektsetest võistlusooritustest ja tundest, kui keha tundub kerge ning kontrollpunktid justkui iseenesest jalgu jäävad.

Kui meil on ees peaaegu neljakuune võistluspauz, mille jooksul võib treeningutest mitu korda tüdineda, siis kuldavad väikesed nipid ja kaaslaste selts marjaks ära. Sellist tervet klubi

haaravat harjutamisõhinat nagu Rootsi klubides kevadtalviti enne Tiomilat (meie Jüriöö paarkümmend korda suurem analoog), ei ole ma kohanud kuskil mujal. Ja koos harjutavad nii noored, põhiklass kui ka veteranid.

Milliseid mõtteid talveperioodiks pakub Roger Andersson?

Positiivsed pildid

Et klubis valitseks õige atmosfäär, ei tohi seal olla kohta mingitele kahtlustele. Avatud suhtlemine, selged reeglid ja igatüüli mõjutamisvõimalus. Et oleks võimalik jätta kõik vana selja taha, on tähtis möödunud aasta korralik **lõpetamine**. See on sümboolselt väärtuslik, sest sellega jäetakse kõik vana ja minnakse vastu uuele.

Uue treeningaasta **avalööök (kick-off)** on hädavajalik ja annab positiivse tunde.

Lasta end treenida

Enamik meist tahaks lasta ennast juhtida (treenida) mingis suunas. Me tahaksime, et keegi teine otsustaks, mida peame tegema. On tore tulla klubimajja ja teada, et treening on ette planeeritud, keegi on selle peale mõelnud ja selle ette valmistanud. Hea treeningtöö vajab treenerit (persooni, komiteed, nädalavastutajat vms.).

Et mõtted oleksid kogu aeg suunatud orienteerumishooajale, võib sobival hetkel pakkuda möödunud hooaja piltide, videofilmide jne. nautimist
Lauri Sild OK Võru hooaja lõpetamisel 1996. a. Foto: Sixten Sild

Teatud gruppidele on peale selle vajalik personaalne abi treeninguvestluste näol.

ometi koju saama!
Katkestus

Mitmekülgselt

On tähtis, et indiviidi treening oleks mitmekülgne. Teatud treeningud on toredamad kui teised. Paljudele on raske murda "toreduse barjääri" ja teha ka midagi, mis tundub raskena. Siis muutub ka tavaline treening rohkem andvaks.

Miks mitte lasta indiviidil täita "mitmekülgsusankeeti", kust ühekülgne treening kohe välja paistab. Ankeet peab sisaldama erinevaid treeninguvorme - pikamaajooksu, tempojookse ja jõutreeningut.

Rasked treeningud

Jõutreeningud on orienteerujate seas tihti aeroobika vormis (sissejuhatava ja lõpetava saali-bändi või muu pallimänguga). Aeroobika on meeldiv, kuid seda tuleks vahel täiendada spetsiifilise jõutreeninguga. Seda võib samuti teha grupina, kogunedes mõnda võimlasse või tavalisse jõusaali.

Pikamaajooksu treeningud võivad olla ühekülgsed. "Koituigatus" annab treeningule hoopis uue impulsi kui oled transpordiga kodust eemale veetud ja pead tagasi jooksma. Treening tundub kohe palju mõttekamana. Sa pead ju

Periodiseerimine

Klubi võib periodiseerida oma treeningu niisama nagu üksikorienteerujagi. Teatud nädalad suunitlusega mahutreeningule, teised rohke jõu- ja kiirusetreeninguga. Üllata varieeruva nädalaplääniga! Harjuta usinasti ja naudi võistlusvaba hooaega!

Tõlkinud ja
kommenteerinud
SIXTEN SILD

Murra oma tavaline treeningrutiin, tuues sisse midagi hoopis uut! Tavaline võte on treeninglaager mõnes uues kohas (või teisel pinnasel!).
Sixten Sild ja Anders Jönsson Hispaanias (märts 1999) Foto Sixten Silla erakogust

TREENING JA TAASTUMINE

Lihashooldus - pingutus, venitus ja lõdvestus (2. osa)

HARJUTUSI ERINEVATELE LIHASRÜHMAMADELE

Lihaste venitamise juures jälgi järgmisi punkte:

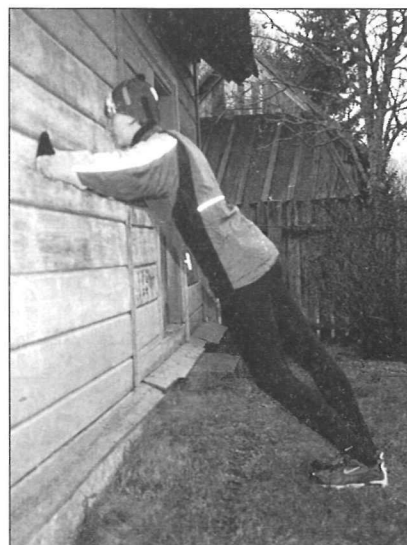
1. Võta õige lähteasend
2. Pinguta lihast aeglaselt kuni maksimumini
3. Hoia asendit 5 - 10 sekundit
4. Lõdvesta lihas (max. pingutus lõpetatakse järsku) 5 sek.
5. Võetakse õige venitusasend.
6. Lihast venitatakse valu piirini.
7. Asendit hoitakse 15 - 30 sek.

TÄHELEPANU!

* Hingata tuleb normaalselt, sest hinge kinnihoidmine halvendab lihaste ainevahetust.

* Alustatakse kõige enam pingutatud lihastest, venitades enne anatago-niste (vastastoimega lihast), seejärel ago-niste (toimelihast).

* Venitust korratakse 1 - 3 korda.

MÕJU: Säärelihaste venitamine, kaasaarvatud kannalihaste venitamine.

1. Varvastele tõus seinä ääres, pingutus.

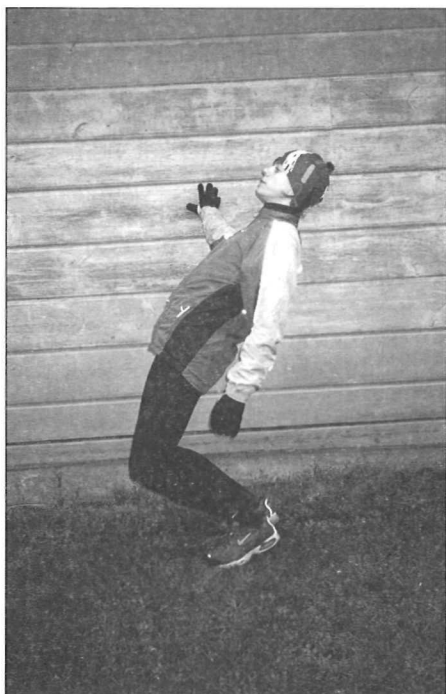
1.a. Valitakse endale sobiv kaugus seinast. Kätega seinale toetudes lastakse kere vajuda kätele, kannad jäävad põrandale, venitus.

1.b. Kui põlve alla suruda, mõjub rohkem säärelihaste alaosa, eriti ahilleusele (ülemine hüppeliiges). Kand hoida maas!

4. Istmik surutakse vastu seinä, käed kuklal ja selg nõgus, pingutus. (Foto puudub-toim.)

Painutus ette, pea põlvede vahele, kuklal olevad käed aitavad venitada, venitus.

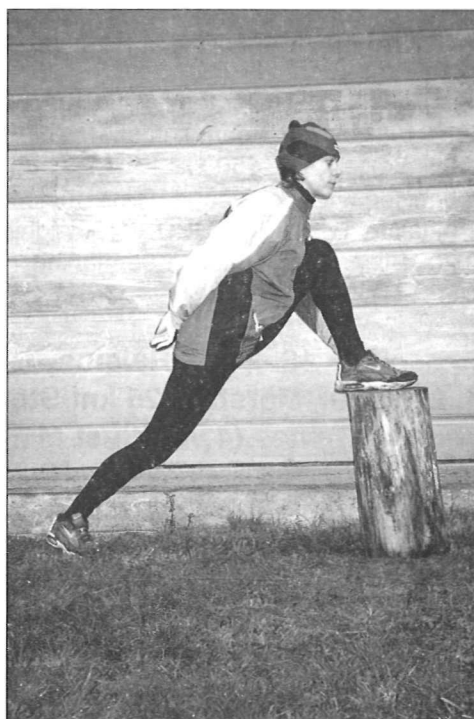
MÕJU: Seljalihaste venitus.

2. Seistakse ja hoitakse toest kinni, varbad suunatud ette. Kere painutatakse taha ja kanda tõstetakse natuke; varbad surutakse ette, pingutus.

(Sama toimega harjutust saab teha ka toengpõlvituses, varbad suunatud taha. Põlved tõstetakse natuke, venitus.)

MÕJU: Sääre eesmisteh lihaste venitus.

3. Väljaastesamm, selg sirge, puus lükatud ette. Taga olevat jalga surutakse alla ja lükatakse ette. Põid püsib paigal, pingutus. Sügav väljaastesamm, ees olev jalg max. kõverdatult, taga oleva jala max. sirutus, venitus.

MÕJU: Puusaliigese painutajalihasse venitus.

Head tulemust silmas pidades on oluline, et tehtaks vahepeal lõdvestavaid liigutusi:

- * jalgade hoo
- * jooksu/suusatamisliigutuste imitatsioon
- * jalgrattasõidu imitatsioon selili

Jalgade hoo juures on eesmärk

- * lisada puusaliigese liikuvust eest taha ja ka kõrvale
- * õige jala ette hoo juures lõdvestus reie keskpealihase, sääre kolmpealihase ja suur istmikulihas.
- * taha hoo juures reie suur lähendaja, reie pikk lähendaja, reie lühike lähendaja, keskmine ja väike istmikulihas.

(Järgneb Orienteerujas 1/54)

Tõlgitud soomekeelsest materjalidest

Fotod: M.Vaher,

harjutusi näitab ette Kaidi Oone

SAJANDI ORIENTEERUJA VALIMISED

Sajandi Orienteeruja tiitli kandidaadid on:

Madis Aruja (*kandidatuur seati üles Orienteerujas 1/46*)
 Riju Johanson (1/46)
 Leho Haldna (8/53)
 Külli Kaljus (1/46)
 Aleks Kaskneem (1/46)
 Arvo Kivikas (1/46)
 Arne Kivistik (1/46)
 Ene Märtn (Altmäe) (1/46)
 Maire Raid (1/46)
 Sixten Sild (1/46)
 Maret Vaher (1/46)
 Marje Viirmann (1/46)
 Ede Ümarik (1/46)

Anna eelpooltoodud nimekirjast viiele, Sinu arvates Eesti orienteerumiselu lõppeval sajandil kõige enam mõjutanud isikule punkte järgmiselt:

Sajandi Orienteeruja - 5 punkti,
 2. koht - 4 p, 3. koht - 3 p, 4. koht - 2p, ja 5. koht - 1 p.

Hääletada võib ka nimekirjas mitteoleva isiku poolt.
 Hääletuse lõpp: 1. veebruar 2001.

Lähipäeval paneb Tarmo Klaar hääletuse üles ka EOLi koduleheküljele

ning kõik, kel on võimalus kasutada Internetti, saavad oma Sajandi Orienteeruja poolt hääletada arvuti-võrgu vahendusel.

Samuti on võimalus kõigil saata oma hääletusedel toimetuse aadressile (M.Vaher, Käreda tee 16, AUDRU 88301).

Kokkuvõtted läbi aasta kestnud valimistest toome lugejateni järgmises numbris.

Orienteeruja toimetus

15.12.2000

ORIENTUUR 2001-2002

Suusatamise MM Lahtis, 15.-25.02.2001

Kaasaelamisreis suusatamise MM-võistlustele Lahtis 16.-19.02 - R TAL-HEL-Lahti, L M10 km kl ja M10 km vabatehnikas jälitussõit, P N5 km kl ja N5 km vabatehnikas jälitussõit, E M30 km kl ühisstardist, Lahti-HEL-TAL. Kõõgiga põrandamajutus 60 km Lahtist. Hinnaproгноos 2100 kr (sh laevapiletid, bussikulud, majutus). Võistluste piletid +al. 200 kr/pv. Reisikindlustus +60 kr. **Registreerimine on avatud ja kestab kuni majutusvõimaluste lõppemiseni või kohtade olemasolul 15. jaanuarini.** Esimine osamaks 1500 kr.

Veteranide MMV 1.-5.07. 2001 Nidas, Kura säärel Leedus.

Bussireis 29.06-6.07.2001, sinnasõit Pärnu ja Ikla, tagasisõit Valga ja Tartu kaudu. Treeningvõistlus 30.06, *Model Event* 1.07, 2 eelvõistlust 2. ja 3.07, finaali-võistlused 5.07.

Alghind (sh. osavõtumaks, majutus- ja bussikulu, praamipiletid Kura säärele, reisi- ja võistluskindlustus, võistlusreisi T-särk) telgimajutusel 3400 kr, põrandamajutusel 3600 kr ja hotellimajutusel (D-kat hommikusöögiga toad 2-4 in) 5200 kr, mittevõistlejatele -1500 kr.

Võimalik sõita ka 28.06-7.07 ööbimisega ja peatusega Riias mõlemal suunal (alghind + maj. Riias). Lõpubankett 5.07 +30 USD, korraldajate T-särk +15 USD. NB! Alghinnaga registreerimisperiood on lõppenud, registreerimisel kuni 1.02.2001 lisa +250 kr, kuni 1.05 alghind +450 kr. I osamaks al. 2500 kr. Igale osavõtjale *Orientuuri* T-särk.

Fin5 16.-21.07 Raisios

O-Ringen 22.-27.07 Märstas (25 km Stockholmist!)

MM-võistlused ja Tampere Games (4 võistlust MM-maastikel) 26.07-4.08

Reisiplaanid ja -abipakkumised järgmises Orienteerujas.

Veteranide MMV 6.-11.10. 2002 Bendigos, Austraalias

Variante 1: Austraalia - 2.-20.10 - Tallinn-(London?-Singapur vm.)-Melbourne-Bendigo (VMM, 2 näidisrada+3 võistlust 6.-11.10)-3 pv ekskursioone (12.-14.10) -Tasmaania saar (3-pv. jooks ja ekskursioone 15.-17.10)-Melbourne-(Hong-Kong vm-London?)-Tallinn. Hinnaproгноos al. 30000 kr.

Variante 2: Uus-Meremaa-Austraalia - 25.09-20.10 - Tallinn-(London?-Singapur vm.)-Auckland-Rotorua-Wellington-Christchurst-Dunedin-Cristchurst-Melbourne-edasi nagu **Variante 1.** Hinna-proгноos al. 40000 kr. Hinnad ei sisalda toitlustamist. **Registreerimine osavõtuks on avatud.** I osamaks al. 3000 kr.

Orientuuri reise registreerimine, täpsemad reisikavad ja lisainfo ning Bico reisi- ja võistluskindlustuse vormistamine:

Mati Poom, pk 76, Regati 1, 11911 TALLINN

GSM (0)50 74686, t. (0)6398692, t. kodus&faks (0)6576118,

e-mail: matip@hot.ee, mati@esk.sport.ee

28. detsember 2000

ROGAIN

Nimed punkte	lõpetamise kellaaeg	Tilk	Urmas Kaber, Peeter	Jürgenson
1 Tõnis Erm, Margus Ots	126 17.49	15 Triin Vask, Jana Kink, Merike Vanjuk	43 17.40	43 Minija Pääslane, Veiko Kütt, Mati Sarap, Karl Ranna, Kristo Heinman TA.NTM
2 Sergei Shirikov, Andrei Nikitin SRD I	124 17.38	16 Tiit Olju, Paul Aug	29 17.51	44 Annes Naan, Katrin Naan, Johannes Naan, Mattias Naan, Maarja Naan
3 Lauri Lahtmäe, Neeme Loorits	115 17.55	17 Rein Rooni, Anu Rooni	30 17.572	45 Terje Alliksoo, Ilmar Oit, Ingrid Oit
4 Tarmo Kundla, Tõnis Kundla, Toomas Tõniste, Toomas Unt ÜVP	111 17.51	18 Ene Sulg, Eha Tolm	89 17.29	46 Silvi Estorn, Monika Oit, Henri Reeder
5 Riho Kokk, Peeter Plakk RIIPEE	109 17.48	19 Maido Kaljur, Aivi Kaljur, Thea Kaljur, Timo Kaljur	88 17.50	47 Raul Kivi, Andres Mürsepp, Andres Pind
6 Jaan Korrol, Mati Korrol	106 18.08	20 Jüri Tarmak, Jaan Tarmak	88 17.54	48 Raigo Piibar, Aili Kallaste
7 Priit Överus, Neeme Velleste	105 17.50	21 Meelike Pandis, Erve Lettermo, Toomas Tiivel, Tarmo Klaar, Taivo Daub ILVES.III	87 17.24	49 Katrin Järvet, Raimo Pajula TAMMJÄRVE II
8 Sergei Shved, Dimitri Shved SRD II	103 17.35	22 Jaanus Viljamaa, Ülo Viru	84 17.57	50 Sirje Keskküla, Tõnu Keskküla
9 Paul Poopuu, Andres Minn ESTO I	103 17.56	23 Kadri Limberg, Tanel Bauman, Risto Bauman, Tauno Murakas	81 17.13	Evi Vahu, Eha Arb - >18.30
10 Siiri Poopuu, Piivi-Heli Vettik ESTO II	101 17.49	24 Tiina Pallas, Inger Jalakas, Andrus Sipsaka	81 17.50	Avo Järvet, Jaak - >18.30
11 Paul Soika, Margus Varres	101 17.52	25 Tõnu Ilves, Elin Tiirik	79 17.44	Jaagus, Tanel Järvet, Ülle Liiber TAMMJÄRVE I
12 Mairolt Kakko, Veikko Tamlak, Tiiu Mägi SININE ZETOON	99 17.47	26 Veste Valk, Kristijan Kivipalu, Mait Tõnisson, Tarvi Olli, Lauri Olli LSF Prono. TEAM.	75 17.35	Anu Järve, Kert - >18.30
13 Arne Sammel, Aimur Raudsepp	97 17.47	27 Uve Nummert, Mihkel Nummert	73 17.495	Lea ja Lauri Leppik Katk.
14 Mati Tõnus, Kalju	93 17.36	28 Indrek Jentson	73 17.20	

VALGAMAA KOOLIDE KARIKAVÕISTLUSED

ORIENTEERUMISES

19. oktoober 2000 Valga-Priimetsa Peakohtunik ja rajameister Toivo Kotov

P"A" 3,0 km 9 KP

1. Mikk Adler - Taaniel Stepanov	Otepää Güm	20.25
2. Erki Säks - Andi Pokk	Tõrva Güm	26.30
3. Veiko Soo - Joel Pärle	Otepää Güm	45.11
4. Meelis Kaldma - Kristjan Priilaht	Patküla Pk	45.34
5. Risto Mölder - Sven Sild	Tõrva Güm	46.47
6. Madis Madal - Maido Ruusmann	Tõrva Güm	55.51

T"A" 2,5 km 7 KP

1. Maikki Moosus - Reeli Silman	Tõrva Güm	51.56
2. Anu Aunapu - Triinu-Kreete Mägi	Otepää Güm	53.21
3. Kirli Ilves - Triin Leppik	Otepää Güm	58.25
4. Eneli Madalik - Annika Nigol Kristiina Gorovaja - Kadri Tomson	Tõrva G 4. KP vale	1:19.00

P"B" 2,6 km 8 KP

1. Taavi Teder - Taavi Sõlg	Otepää Güm	28.17
2. Martin Teder - Egert Malts	Otepää Güm	29.11
3. Kristo Raud - Lennar Viilup	Lüllemäe Pk	33.30
4. Rando Allilender - Heiki Hanvere	Tõrva Güm	34.13
5. Kr. Matveitshuk - Toomas VaardLüllemäe Pk		35.26
6. Kalvi Säks - Siim Merimaa	Patküla Pk	37.47
7. Ahti Kurg - Janek Vosel	Valga Pk	38.38
8. Kaupo Mäesalu - Janek Adamson	Tõrva Güm	39.06
9. Marek Lend - Siim Leppik	Tõrva Güm	41.22
10. Tauno Sprenk - Aimar Jakustant	Hargla Pk	43.20
11. Renno Rehla - Rait Kiisk Eignart Onkel - Siim Sulev	Patküla Pk Hargla Pk	59.47 katk.

T"B" 2,0 km 6 KP

1. Brit Tafenau - Ingrid Soomkais	Tõrva Güm	18.13
2. Merlin Kirbits - Kristel Soidra	Otepää Güm	24.26
3. Jaana Jõgisuu - Reilika Lass	Tõrva Güm	38.50
4. Mairi Kosemets - Leila Haas	Patküla Pk	43.02
5. Kerli Hansen - Elise Kõiv	Patküla Pk	49.52
6. Kaidi Valdma - Ly Bergmann	Lüllemäe Pk	1:16.57
7. Merja Püss - Klaarika Lopsik	Patküla Pk	1:19.45

P"C" 1,8 km 6 KP

1. Egon Bogdanov - Asso Toming	Tõrva Güm	16.58
2. Siim Anton - Hanno Soe	Otepää Güm	17.14
3. Taavi Vanaveski - Steven Suun	Valga Güm	18.22

4. Heino Kangur - Sven Noormets	Hargla Pk	19.10
5. Vahur Viljaste - Hindrek Hirchon	Tõrva Güm	19.40
6. H. Keernik - Jaano Berg-Jürgens	Tõrva Güm	19.45
7. Ott Kübar - Jürgen Hansen	Patküla Pk	20.01
8. Marek Vända - Vilmar Veldre	Lüllemäe Pk	21.31
9. Ranno Naha - Toomas Kangur	Hargla Pk	23.35
10. Rivo Kraav - Viljo Tsimmer	Lüllemäe Pk	23.58
11. Tauri Tilk - Kristo Kangur	Tõrva Güm	27.38
12. Ats Umbleja - Jörgen Puna	Tõrva Güm	31.52
13. Kristjan Eljand - Siim Kalda	Otepää Güm	33.38
14. M. Jegorov - S. Ivanov	Valga Vene Güm	33.40
15. Ahti Heinaste - Germo Kiho	Hargla Pk	38.03
16. Ardi Kolju - Tarmo Tamm	Patküla Pk	38.35
17. Mikko Kandi - Siim Kaur	Tõrva Güm	44.51
18. Elton Pullerits - Andres Köverik	Patküla Pk	52.43
19. J. Drenkham - V. Zimmermann	Patküla Pk	59.15
20. A. Rongijainen - Dmitri Koshin	Val Ven. G	1:01.59
21. Rait Sööt - Priidik Sööt	Hargla Pk	1:05.45
22. Siim Kangur - Jaan Kangur	Hargla Pk	1:09.42
23. Priit Maisalu - Vahur Veske	Hargla Pk	1:24.10
24. Heiti Post - Germo Kalvet	Hargla Pk	1:35.58
25. Erko Sarv - Jürmo Kägo	Lüllemäe Pk	1:38.35
Ahto Kurg - Ivo Õunapuu	Valga Pk 2. KP vale	
Risto Ranniku - Arlis Roop	Hargla Pk 2. KP vale	

T"C" 1,3 km 5 KP

1. Heling Teearu - Maarja Külm	Otepää Güm	15.15
2. Kersti Koppel - Leila Kull	Tõrva Güm	16.51
3. Kertu Vuks - Kaii Solom	Tõrva Güm	21.10
4. Liis Kalda - Liina Oja	Otepää Güm	23.16
5. Siiri Säks - Meili Sander	Patküla Pk	35.05
6. S. Grinkevitsh - V. Manukjan	Valga Vene Güm	39.30
7. Liis Maran - Kaie Matus	Hargla Pk	45.28
8. Elmi Puna - Piret Nirk	Patküla Pk	41.15
9. Kerli Poola - Anu Aher	Hargla Pk	51.00
10. Keiu Poderat - Heidi Hartökainen	Hargla Pk	53.17
11. Maria Sikk - Kirke Kivi	Valga Pk	53.46
12. Gerli Silm - Triin Tanilas	Lüllemäe Pk	55.32
13. Merit Reinumägi - Terje Langus	Hargla Pk	57.03
14. Liane Tsimmer - Kristel Raud	Lüllemäe Pk	59.25
15. Maret Reinumägi - Dagmar Hekki	Hargla Pk	1:33.55
Sille Leeduks - Kadi Sloog	Patküla Pk	1. KP puudu
J. Grinko - Olga Lupp	Valga Vene Güm	4. KP puudu

Gümnaasiumid / KESKKOOLID

1. Otepää Güm	287 p.
2. Tõrva Güm	284 p.
3. Valga Vene Güm	44 p.
4. Valga Güm	25 p.

Põhikoolid

1. Patküla Pk	172 p.
2. Lüllemäe Pk	137 p.
3. Hargla Pk	101 p.
4. Valga Pk	38 p.

Eesti Orienteerumisliit kuulutab välja lisakonkursi

2002. a võistluste korraldajate leidmiseks

Tähtaeg: 25. jaanuar 2001.

Taotlused saata EOLi kontorisse eol@spin.ee või postiga Regati 1 Tallinn 11911.

Korraldajaid otsitakse 2002. a järgmistele võistlustele:

1. SO EMV tavarada, lühirada, teade
2. 4 EST
3. EMV õine tavarada
4. EMV tavarada, vet ja noorte teade
5. EMV pikk rada

Ormar Lutsberg

Tule RELVO SPORT LAAGER vaheajalaagrisse Põlvamaale Savernasse!

Ootame sinna 6 - 16aastaseid lapsi lõbusalt ja sportlikult aega veetma. **Suusatama** ja puhkama. Õhtuti on laagri kavas **loomingulised** ja **mängulised** tegevused ning ei puudu ka **tantsuõhtud**.

Peale teguderohket päeva käime **saunas**, kus on ka **bassein**.

02.01-07.01.01 6 päeva 900 kr suusatamise ja puhkelaager
25.03-30.03.01 6 päeva 900 kr suusatamise ja puhkelaager

Kui lund ei ole toimub põhitegevus **spordisaalis** ja käiakse **matkamas**.

Info ja broneerimine:
Tel: 079 98 068, 050 96 1487

BALTIC CUP 2001 IN SKI-ORIENTEERING

Organizers: EOF, LOF, LOSF and championships organizers clubs
Program:

- Event 1** 12.01 Latvian Championships (short distance) Madona
Event 2 13.01 Latvian Championships (long distance) Madona
Event 3 02.02 Estonian Championships (short distance) Saverna
Event 4 03.02 Estonian Championships (long distance) Saverna
Event 5 16.02 Lithuanian Championships (long distance) Zarasai
Event 6 17.02 Lithuanian Championships (short distance) Zarasai

Classes: HD 21. Number of participants from each country are not limited.

Scoring: 4 best results will be scored. Also in case that some of events will cancelled (for example lack of snow). 30 first rankings will receive points as follows: I place 40 points, II place 36 points, III place 33 points, 4.place 30 points, 5.place 28 points., 6.place 26 points, 7.place 24 points., 8.place 23 points. jne. 30.place 1 point. ... 23 p. etc. 30 place 1 p.

Prizes: In each event for 3 best (HD21) prizes will be given by organizing club.

6 best men of total scoring will be prized as follows: I place 200 US\$, II place 150 US\$, III place 100 US\$ 4.place 50 US\$, 5.place 25 US\$ and 6.place 25 US\$.

Also 3 best women as follows: I place 200 US\$, II place 150 US\$, III place 100 US\$.

In case of even total score of two or more competitors highest ranking of events will give preference in final ranking.

Management: Orienteering Federation of each participating country will transfer 334 US\$ on the prize foundation. Entry fees and all other costs are to be paid by competitors (or federations) themselves. Entries and transfer of competition fee should be done according to countries championships rules.

Entry from abroad should be managed by nominated contact person (below) who also receive Competition Bulletins and rules from organizers:

Latvian OF: Jurgis Krastins jurgis@unipolise.lv

Lithuanian OF: Rimantas Mikaitis losf@post.sonexco.com
phone/fax +370 7205733

Estonian OF: Ormar Lutsberg eol@spin.ee
phone/fax +372 6398681, +372 5101440

Approved by EST, LAT, LIT federations 02.11.2000

EOL Üldkogu otsused

18.11.2000.a
Jõulumäe, Pärnumaa

EOL Üldkogu OTSUS nr 7/2000
SPORTident elektroonilise märkesüsteemi kasutuselevõttust

1. Võtta Eestis kasutusele SPORTident elektrooniline märkesüsteem alates 01.aprillist 2001.a.

2. Kasutada SPORTident märkesüsteemi Eesti meistrivõistlustel, mitmepäevajooksul 4EST ja Suunto Games võistlustel kõikides võistlusklassides.

3. Soovitada EOL liikmetel kasutada SPORTident elektroonilist märkesüsteemi kõikidel nende poolt korraldatavatel võistlustel.

EOL Üldkogu OTSUS nr 8/2000
SPORTident elektroonilise märkesüsteemi hindadest ja kasutamisest

1. Kehtestada EOLi kaudu ostetava või renditava (ka EOLi liikme poolt renditava) SPORTident elektroonilise märkesüsteemi osadele järgmised hinnad:

SI-kaart hind 350 kr,
rendihind 20 kr/päev

KP-seade hind 1350 kr,
rendihind 60 kr/päev

2. EOLi liige kohustub teisele EOLi liikmele võimaluse korral rentima SPORTident elektroonilist märkesüsteemi mitte kallimalt kui alapunktis 1. kehtestatud hindadega.

3. EOLil ja EOLi liikmel on õigus SPORTident elektroonilise märkesüsteemi või selle osade rentimisel kehtestada kautsjon või nõuda tagatist, mis katavad süsteemi või tema osade tahtmatu või tahtliku hävimise seotud kulud.

EOL Üldkogu OTSUS nr 9/2000
EOL-i liikmemaksu suurusest 2001.a.

Vastavalt EOL põhikirja punktile 21.6 EOL üldkogu otsustab:

1. EOLi 2001.a. liikmemaksu suuruseks on 1000 krooni
2. Liikmemaks tasuda hiljemalt 31.03.2001.a.
3. Maksu hilisemal tasumisel rakendatakse viivist 0,15 % päevas.

EOL Üldkogu OTSUS nr 10/2000
Kinnitada Eesti 2001.a. orienteerumise meistrivõistluste juhend juhatause poolt esitatud kujul. (Lisa nr 1)

EOL Üldkogu OTSUS nr 11/2000
Kinnitada XIII SUUNTO GAMES 2001 ja VII 4EST 2001 juhendid juhatause poolt esitatud kujul.

EOL Üldkogu OTSUS nr 12/2000
Kinnitada 2001.a. Balti MV juhend juhatause poolt esitatud kujul.

19.11.2000.a.

EOL Üldkogu OTSUS nr 13/2000
Kinnitada Eesti koondise koostamise alused 2001.a. orienteerumise meistrivõistlustel ja suusaorienteerumises (Lisa nr 5 ja 6)

EOL Üldkogu OTSUS nr 14/2000
Kinnitada EOL-ilt 2001.a. noortespordile riigieelarvelise toetuse eraldamise alused koos kõigi kolme parandusetepanekuga.

EOL Üldkogu OTSUS nr 15/2000
Kinnitada EOL 2000.a. auditooriks Kirti Rebane.

EOL Üldkogu OTSUS nr 16/2000
Kinnitada EOL juhatus kuni järgmiste valimisteni koosseisus: Tarmo Klaar, Maret Vaher, Uve Nummert, Nikolai Järveoja, Toomas Teekel ja Tõnu Tänav.

Juhatause otsused

17.11.2000 Jõulumägi
159. EOL 2002.a. võistluste korraldajate valimine
Kinnitati EOL 2002.a. võistluste korraldajateks: SUUNTO GAMES - OK Põlva Kobras, koht Kärsa EMV lühirada ja HD21 teade - Rakvere OK, koht Kõverjärve
Kuulutada välja lisakonkurss ülejäänud võistlustele korraldajate leidmisel.
Tähtaeg 25.jaanuar 2001.a.

160. Võtta EOLi liikmeks vastu SK Mercury.

Eesti koondise koostamise alused orienteerumisjooksus 2001. a

1. MM 2001 Soomes, Tampere 29.07.-04.08 2001

(koondise maksimumsuurus 7+7)

• Kõik, kes soovivad osaleda MM-il, peavad esitama oma kandidatuuri EOL-i hiljemalt 31.detsembriks 2000.

20.aprilliks 2001 tuleb tasuda **kautsjon 2000 krooni** EOL arvele või esitada klubi garantiikiri 2000 krooni tasumise kohta hiljem. **Koondisesse valitud**, kuid MM-il mitteosaleva sportlase kautsjonit EOL ei tagasta kui osalustasu on sportlase eest juba tasutud ja MMil mitteosalemiseks ei ole sportlasel mõjuvat põhjust.

• Katsevõistlusteks on:

Balti MV tavarada (26.05.2001),

EMV lühirada (2.06.2001)

• Valikusüsteem, eeldusel et kautsjon või garantiikiri on sportlasel olemas:

* Balti MV 3 paremat saavad koondise koha ja osalusõiguse MM tavarajal

* EMV lühiraja 3 paremat saavad osalusõiguse MM lühirajal

* Ülejäänud vabadele koondise kohtadele pääsejad määrab OJ koondise treener ja kinnitab EOL juhatus

* Võistkonna arvulise suuruse otsustab EOL juhatus hiljemalt **10. juunil 2001.**

* MM lõpliku koondise kinnitab EOL juhatus hiljemalt **17. juulil 2001.**

2. Balti MV Eestis, Pikajärvel 26.-27.05.2001

(koondises on võistlejaid: 10-HD21; 5-HD20; 5-HD18; 4-HD16)

Koondisesse pääsevad:

5+5 HD21 klassis 2000.a. EOL edetabeli põhjal,

1+1 ülejäänud klassides 2000.a. EOL edetabeli põhjal. Ülejäänud koondise kohtadele valib ja kinnitab võistlejad EOL juhatus.

Kõikides klassides arvestatakse ülejäänud kohtade täitmise valikul kevadisi võistlusi ja eelkõige ILVES-3 2.päeva tulemusi.

EOL juhatus kinnitab Balti MV koondise hiljemalt 20.mail 2001.a.

EOL tasub koondisesse pääsenute osalus- ja majutuskulud.

3. Juunioride MM Ungaris, Miskolc, 09.-15.07.2001 (6+6)

Koondisega tegeleb treener Paul Poopuu.

• Kõik, kes soovivad osaleda juunioride MM-il, peavad esitama oma kandidatuuri **Paul Poopuule hiljemalt**

31.detsembriks 2000 ja tasuma (kas ise või klubi) osalise sisse makse 1000 krooni EOL-i hiljemalt **20. aprilliks 2001.**

• Koondisesse pääsevad:

Balti MV - 1+1 kandideerinutest,

EMV lühirada - 1+1 kandideerinutest.

Koondise suuruse ja ülejäänud kohad määrab EOL juhatus peale EMV lühirada.

4. Euroopa noorte MV, Tšehhis, 22.-24.06.2001.

Koondises võistlejad HD16 – 3; HD18 – 3.

Koondisesse pääsevad:

• Igas klassis 2 võistlejat Balti MV ja EMV lühiraja koefitsentide summas

• 1 võistleja määrab EOL juhatus peale EMV lühirada

Koondisega tegelevad M.Kaljur ja N.Järveoja.

5. Eesti-Läti-Leedu noorte matš, Leedus, 22.-23.09.2001.

Koondises võistlejad HD14 – 6; HD16 – 6; HD18 – 6; HD20 – 6.

Koondisesse pääsevad:

• EMV tavarajal iga klassi võitja.

• 2 võistlejat Kobras Cup 1. ja 2.päeva ning EMV tavaraja 2 parema võistluse koefitsentide summas.

• 3 võistlejat määrab EOL juhatus peale EMV tavarada.

Koondisega tegelevad M.Kaljur, N.Järveoja ja P.Poopuu.

Kinnitatud EOL-i üldkogul Jõulumäel 19.novembril 2000.a. (Lisa nr 5) **OTSUS nr 13/2000**

Eesti koondise koostamise alused suusaorienteerumises 2001. a

HD 21

I MK Bulgaarias 20.-29.01.2001 Batak MK 1.ring

1.2000.a. talvehooaja tulemuste põhjal. Eelregistreerimine 15.dets.2000.

Osavõtumaks (7300 kr) EOL arvele hiljemalt 15.dets.2000

II MK Rootsis 22.-27.02.2001 Falun 2.ring

1. 2000.a. talvehooaja tulemused.

2. 2001.a. Bulgaaria etappide tulemused.

3. 2001.a. Eesti MV tulemused.

Eelregistreerimine 30. nov.2000.

Osavõtumaks (4100 kr) EOL arvele hiljemalt 15.jaan.2001.

III MK Soomes 06.-10.03.2001

Rovaniemi (Esimene pool kolmandast ringist).

1.2000.a. talvehooaja tulemused.

2. 2001.a. Bulgaaria etappide tulemused.

3.2001.a. Eesti MV tulemused

Eelreg. 15.dets 2000. Osavõtumaks

(4600 kr) EOL arvele hiljemalt

23.jaan.2001.

IV. Euroopa MV ja MK (3.ringi teine pool) Venemaal 13.-16.03.2001 Vologda

1. 2000.a.talvehooaja tulemused.

2. 2001.a. Bulgaaria etappide tulemused.

3. 2001.a. Eesti MV tulemused.

Eelregistreerimine 15.jaan.2001.a.

Osavõtumaks (5300 kr) EOL arvele

28.02.2001

HD 20

Juunioride MM Itaalias, Trentino 11.-18.02.2001.a.

1. 2000.a.talvehooaja tulemused.

2. 2001.a. Põlva MV tulemused.

Võiskond nimetatakse peale Põlva MV-d.

Eelregistreerimine 15.11.2000.a.

2000 kr kautsjonit tuleb EOLi arvele

kanda hiljemalt 10.01.2001

Võistkonnad koostab Mati Ojandu ning kinnitab EOL juhatus.

Kinnitatud EOL-i üldkogul Jõulumäel

19. novembril 2000.a. (Lisa nr 6)

OTSUS nr 13/2000

SILVA

VÕIMALUS, MIDA POLE OLNUD ...JA MIS EI KORDU NIPEA!

SILVA TALVINE LAO TÜHJENDUSMÜÜK

15.12.2000 - 1.03.2001

MADALAIMAD MAAILMAHINNAD VEEL KUNI 30% ODAVAMAD

Hea valik kompasid, nogisid, taitse, sääriseid,

Vähemal arvul naastareid, spordi- ja seljakotte, abivahendeid, (võistlus)riietust

Tee kasulik jõulukink endale või sõbrale!

Silva OÜ Skvaier, c/o Mati Poom, Regati 1P-307, 11911 TALLINN

GSM (0)5074686, (0)6398692, kodus&faks (0)6576118 e-mail: matip@hot.ee, mati@esk.sport.ee

SILVA

Põlva maakonna lahtised MV

suusaorienteerumises

6. - 7. jaanuaril 2001 Tonjal

VÕISTLUSALA: Tavarada+lühirada
MAASTIK JA KAART: KAART 2000 TONJA.
SUUSARAJA VÕRK: 2000 DETS.
VÕISTLUSKLASSID: HD14,16,18,21,H40,D35
TÄHISTUS: 4 KM ENNE VÄRSKAT KARISIL-LALT

PROGRAMM: Laupäev 06.01.00 tavaraja start 12.00

Pühapäev 07.01.00 lühiraja start 11.00

STARDIMAKSUD:

Põlva MK sportlased Väljaspoolt Põlva MK
 HD14-18: 20 kr /päev 30 kr/päev
 HD21-40: 30 kr/päev 50kr /päev

REGISTREERIMINE: 27.detsembrini 2000

Hilinejatel vabade kohtade olemasolul 1,5 x stardimaks.

PEAKORRALDAJA: Raul Kudre

tel.05038962, fax 079 64949

RAJAMEISTRID: Rein Zaitsev, Randy Korb

MAJUTUS: Ettetellimisel hotellid 150-200kr

Põrandamajutus 15 kr/öö

Puhkemaja 400 kr/maja kuni 8inimest

AUHINNAD: Võistlusklasside kolmele parimale mõlemal päeval medal+auhind.

Lääne - Virumaa MV suusaorienteerumises

27. - 28. jaanuaril 2001 Tamsalus

Võistlusklassid: HD 16, 18, 21, 40 ja H50

Võistluskeskus: Võistluskeskus asub Tamsalu Spordihoones

Start: Algus 27.01.01 kell 12.00 ja 28.01.01 kell 10.30

Stardimaksud:

HD 16 - 18 30 kr (L-Virumaa klubide liikmetele 25 kr)

HD 21 - 50 75 kr (L-Virumaa klubide liikmetele 50 kr)

Eelregistreerimine: kuni 22. jaanuarini kirjalikult Ants Turban, Lembitu 4 - 62 Rakvere 44316 Lääne - Virumaa või IVK kaudu. Stardimaks tasuta tähtajaks Rakvere OK arvele 1120223575 Hansapangas, kood 767.

Registreerimine loetakse toimunuks stardimaksu laekumisel Rakvere OK arveldusarvele.

Võistluspäeval registreerimine reserv kohtadel piiratud, stardimaks 2-kordne, lisaregistreerimine lõpeb kell 1 tund enne startide algust.

Kaart: Orienteerumiskaart mõõtkavaga 1:10000, h = 5 m, valminud 01/01, A4 formaadis, laserprint. Kaardi 9521 (Avo ja Toivo Saue) talvine versioon Jaan Olveti parandustega.

Auhinnad: Pühapäeval peale esikolmiku selgumist võistlusklassides on mõlema päeva autasustamine. Mõlemal päeval Lääne - Virumaa meistrivõistluste medalid ja diplomid.

Muud: Majutamine Tamsalu Spordihoones, tel. 032 30788 (Krista Lepik)

NB !!! Iga võistleja vastutab ise oma tervisliku seisundi eest.

Võistluse viib läbi

RAKVERE ORIENTEERUMISKLUBI

Kas Sinul on juba isiklik SPORTidenti kaart?

Ei ole?

Kas Sina siis ei tea, et aastal 2001 on suurematel võistlustel Eestis, Rootsis, Leedus ja mujal kasutusel SPORTidenti märkesüsteem?
 Telli SPORTidenti kaart EOLi kodulehekülje kaudu!

Ostes SI kaardi ja EOLi litsentsi koos enne **31. jaanuarit 2001** saad mõlemad soodushinnaga!

Ära raiska raha rentimisele, telli isiklik SPORTident kaart kohe!

<http://www.sport.ee/eol/it/telli.html>

Eesti meistrivõistlused suusaorienteerumises

02.-04. veebruaril 2001 Savernas

Start:

02.02.2001 kell 13.00 lühiraja stardi algus

03. veebruaril kell 11.00

tavaraja stardi algus

04. veebruaril kell 11.00 teat-evõistluse stardi algus

paigad:

Relvo Sport Motell, tel.079/74413

Pikajärve Cantervilla, tel. 079/74413

Käbliku Talu (12 kohta) tel.056 475310 või 052 91958

Võistlusklassid: lühi- ja

tavarada HD

14;16;18;20;21;35;40;50;H45;55;60

Teade HD 14-16;18-

20;21;D35+;H40+

Saverna põhikoolis põrandamajutuse võimalus (15 kr/öö)

Registreerimine: kuni

22.jaanuarini läbi IVK; e-post kobras@estpak.ee või aadressil OK Põlva Kobras, Metsa 7 Põlva 63308

Teatevõistluseks eelregistreerimisel näidata ära esialgne võistkonna koosseis.

Koos eelregistreerimisega tasuta osavõtumaks OK Põlva Kobras arvele 1120074588 Hansapank.

Osavõtumaksud:

lühi- ja tavarada

HD 14-18 30 kr/päev

HD 20;H60 50 kr/päev

D21- 50;H35-55 60 kr/päev

H 21 80 kr/päev

Teade:

HD 14-16;18-20 90 kr/ vst

HD21;D35+;H40+ 180 kr/vst

Kaart ja maastik: mõõtkava

1:10000, h 2,5 m seisuga

sügis 2000

Peakorraldaja Katrin Viilu

tel.051 77942

EOL volinik Madis Oras

Tähistus võistluskeskuse

Tartu-Võru maanteelt

Savernast Põlva suunas.

Korraldaja

OK Põlva Kobras

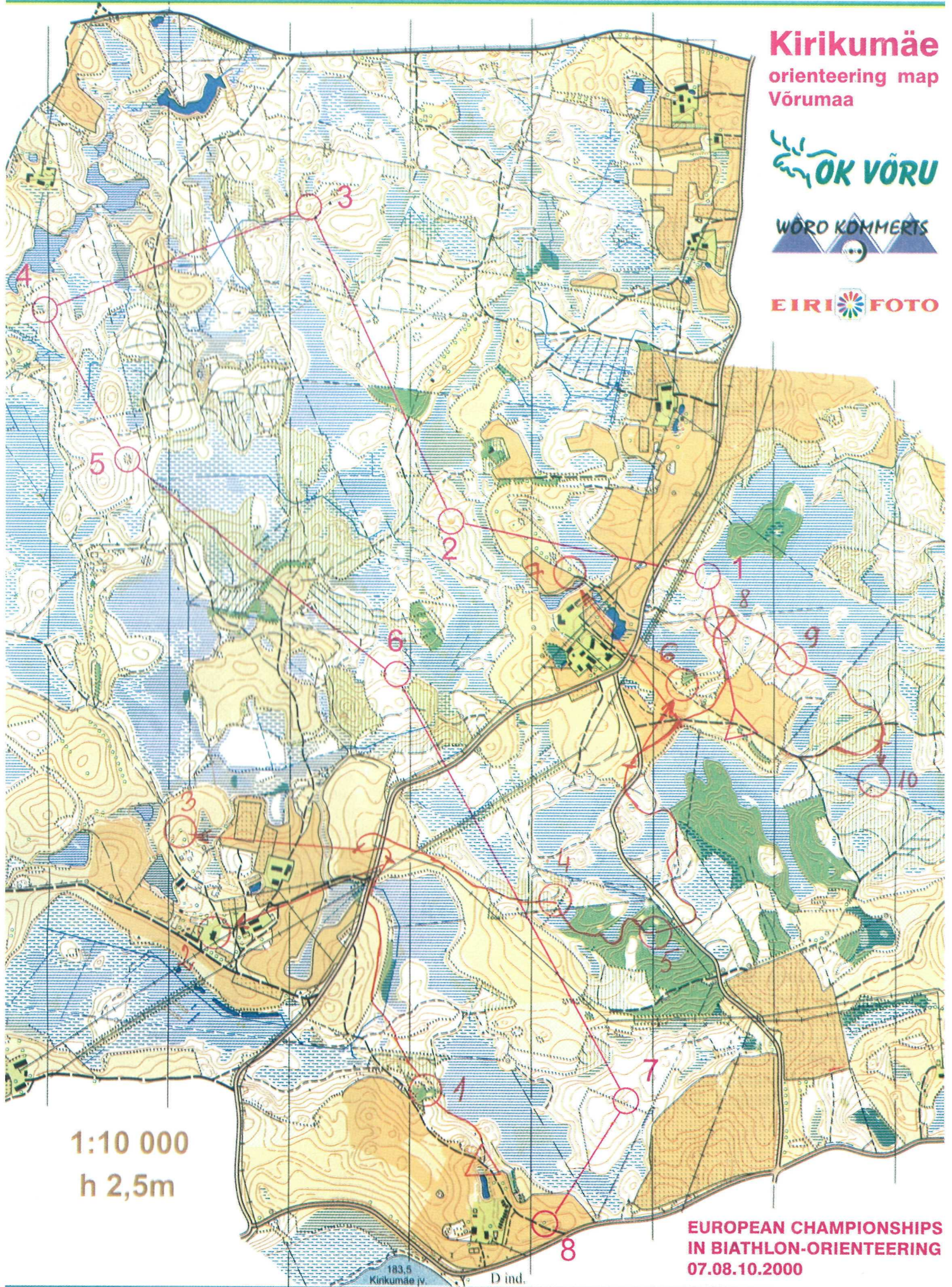
Parkimine: parkimistasu 10

kr

Majutamine: võistluskeskuse

lähedal järgmised majutus-

Kirikumäe
orienteering map
Võrumaa

1:10 000
h 2,5m

**EUROPEAN CHAMPIONSHIPS
IN BIATHLON-ORIENTEERING
07.08.10.2000**

183.5 Kirikumäe jv. D ind.

JAANUAR

- 6.-7. Suusa-O Põlva maakonna lahtised MV-d
 12.-13. Baltic Cup Suusa-O 1. Ja 2. Etapp
 20.-21. Lääne-Virumaa MV Suusa-O (lüh.tavarada, lühirada)
 20.-29. Suusa-O MK 1.ring (1.-4. Ind.etappi, 1.teate etapp)

VEEBRUAR

- 2.-4. Eesti MV Suusa-O (Baltic Cup 3,4 et) (lühi-, tavarada, teade)
 12.-18. Juunioride Suusa-O MM (samas veteranide Suusa-O MM)
 16.-17. Baltic Cup Suusa-O 5.(tava) ja 6. (lühirada) etapp
 24.-27. Suusa-O MK 2.ring (5.-6.etapp, 2.teate etapp)

MÄRTS

- 3.-4. IX Maatalimängud Suusa-O (ind.märge, ind. lühirada)
 6.-10. Suusa-O MK 3.ring (7.-8.etapp)
 12.-17. Suusa-O EM ja MK 4.ring (9.- 10.etapp, 3.teate etapp)

APRILL

7. Karjalaskevõistlus tavarada
 8. Lihavõttesprint lühirada
 13. Põlva maakonna lahtised MV öine tavarada
 14.-15. X Peko Kevad (tava- ja lüh.tavarada)
 14.-15. Metssiga 2001 2 päeva
 19. Tallinna MV öine tavarada
 21.-22. Jüriööjooks öine segateade
 28.-29. Otepää Kevad 2001 tavarada, lüh.tavarada
 28.-29. 10-mila öine teade

MAI

- 4.-6. Ilves - 3 3-päeva jooks
 8. Tallinna SS Kalev ja Harju Jõud lahtised MV, lüh.tavarada
 12. Tallinna MV tavarada
 13. Tallinna MV teade
 15. Tallinna koolinoorte MV, tavarada
 19. XXIII Lõuna-Eesti KV tavarada
 20. Virumaa O-jooks ja Eesti Üliõpilste MV, lüh.tavarada
 26.-27. Balti MV tavarada, teade(koondised) ja lüh.tavarada

JUUNI

- 2.-3. Eesti MV lühirada, HD 21 teade
 7.-10. Põhjamaade lahtised MV
 16.-17. Jukola Viesti öine teade
 21.-23. Ilvesteade teate mitmepäevajooks
 22.-24. Noorte Euroopa Meistrivõistlused
 27.-29. 3 KAPA 2001 Läti 3päeva jooks
 29. II Kalevi Mängud, "Kalev 100" pargivõistlus
 30.6.-1.7.II Kalevi Mängud, Suvejooks, 2 päeva

JUULI

- 1.-5. Veteranide MM O-jooks
 7. Valdade Suvemängud (lühirada)
 8.-13. Kainuun Rastiviikko
 9.-15. Juunioride MM O-jooks
 11.-14. VII 4 EST 4 päeva jooks

Värskä		PEKO
Madona	LAT	LOF
Tamsalu		RAKVERE
Batak	BUL	IOF

Saverna		KOBRAS
Trentino	ITA	IOF
Zarasai	LIT	LOSF
Falun/Stockholm		IOF

Otepää	Jõud/Kobras/Otepää	
Rovaniemi	FIN	IOF
Vologda	RUS	IOF

Obinitsa		VÖRU
Obinitsa		VÖRU
Hatiku		KOBRAS
Saatse/Ulitina		PEKO
Saaremaa		SOK
Vääna-Jõesuu		Kooperaator
Tõstamaa		Jõud/WEST
Palu/Kirikuküla		KAPE
		SWE

Soontaga		ILVES
Lohusalu		LUS/Tall. Kalev
Viitna		ORION
Leesi		Kooperaator
Iru		ORION
Hatiku		KOBRAS
Uljaste/Sonda		RAKVERE
Pikajärve		KOBRAS

Kambja		KAPE
Mikkeli	FIN	MiSu
Jurva	FIN	
Mooste		ILVES
		CZE
Plavinas	LAT	OK Kapa
Kadriorg/Tallinn		TA OK
Jussi järved		ORION

Nida	LTU	IOF
Vändra		JÕUD
	FIN	
Miskolc	HUN	IOF
Ootsipalu/Kirikumäe		VÖRU